

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ**

**ПРОГРАМА
КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕНУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ**

Освітній рівень	<i>Бакалавр</i>
галузь знань	<i>23 Соціальна робота</i>
спеціальність	<i>231 Соціальна робота</i>
освітня кваліфікація	<i>бакалавр з соціальної роботи</i>

Розглянуто і схвалено на засіданні
кафедри соціальної роботи та
психології
Протокол від «14» січня 2021 р.
№ 7

м. Кам'янець-Подільський
2021

Програма кваліфікаційного екзамену зі спеціальності 231 Соціальна робота, галузі знань 23 Соціальна робота

РОЗРОБНИКИ:

1. Федорчук В.М., кандидат психологічних наук, доцент, викладач кафедри соціальної роботи та психології;
2. Присакар В.В., кандидат педагогічних наук, доцент, викладач кафедри соціальної роботи та психології;
3. Поліщук С.В., кандидат педагогічних наук, доцент, викладач кафедри соціальної роботи та психології;
4. Жилик Н.В. кандидат психологічних наук, викладач кафедри соціальної роботи та психології;
5. Палилюлько О.М., кандидат історичних наук, доцент, викладач кафедри соціальної роботи та психології;
6. Дужева О.Г., викладач вищої категорії, викладач методист, викладач кафедри соціальної роботи та психології Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Кваліфікаційний екзамен зі спеціальності - форма атестації здобувачів вищої освіти ОС бакалавр спеціальності 231 Соціальна робота проводиться відповідно до Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та роботу екзаменаційної комісії у Подільському спеціальному навчально-реабілітаційному соціально-економічному коледжі та Закону України «Про вищу освіту».

1.2. Атестація - це встановлення відповідності засвоєння здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, компетентностей, вимог стандартів вищої освіти.

1.3. Атестація здійснюється відкрито та гласно. Здобувачі вищої освіти та інші особи присутні на атестації, можуть вільно здійснювати аудіо- та/або відео фіксацію процесу атестації.

1.4. Атестація осіб, які здобувають ОС бакалавр спеціальності 231 Соціальна робота, здійснюється екзаменаційною комісією (ЕК).

1.5. Атестацію осіб, які здобувають ОС бакалавр 231 Соціальна робота, здійснює ЕК після завершення ними теоретичної та практичної підготовки.

1.6. Коледж на підставі рішення ЕК присуджує особі, яка успішно виконала ОПП Соціальна робота ОС бакалавр та присвоює кваліфікацію бакалавр з соціальної роботи.

1.7. Перелік навчальних дисциплін, що виносяться на комплексний екзамен зі спеціальності 231 Соціальна робота, визначається програмою комплексного екзамену зі спеціальності 231 Соціальна робота:

№ з/п	Шифр навчальної дисципліни за ОПП	Назва навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС
1.	ФП 09	Теорія соціальної роботи	7
2.	ФП 12	Методика і технологія соціальної роботи	9
3.	ФП 03	Право соціального забезпечення	5
4.	ФП 06	Соціальна робота з сім'ями, дітьми та жінками	5
5.	ФП 17	Місцеве самоврядування і соціальна робота	4

1.8. Кваліфікаційний екзамен зі спеціальності ставить за мету комплексну перевірку теоретичних та практичних навичок студентів із фахових навчальних дисциплін спеціальності 231 Соціальна робота.

1.9. Кваліфікаційний екзамен зі спеціальності має підтвердити:

- рівень теоретичної та практичної підготовки, відповідність вимогам ОПП бакалавра спеціальності 231 Соціальна робота;

- вміння студентів оперувати знаннями, отриманими з комплексу дисциплін за фахом.

2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕНУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

ТА ОЦІНЮВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Організаційно-методичні рекомендації щодо проведення кваліфікаційного екзамену зі спеціальності

2.1. Кваліфікаційний екзамен зі спеціальності проводиться в усно-письмовій формі, що забезпечує високий рівень об'єктивності оцінювання, а також сприяє логічному мисленню, цілеспрямованості та зосередженості студентів на глибокому розумінні суті питань, обдумуванні варіантів вирішення та побудови відповіді.

2.2. Засобами оцінювання рівня професійних знань, умінь та навичок бакалавра спеціальності 231 Соціальна робота, ступеня сформованості їх професійних компетенцій є:

- теоретичні питання з навчальних дисциплін (п. 1.7. цієї програми);
- запитання з навчальних дисциплін формуються пропорційно до кількості кредитів ЄКТС, встановлених на вивчення цієї навчальної дисципліни;
- комплексні виробничі ситуації.

Відповідно, комплексний екзамен зі спеціальності 231 Соціальна робота складається з двох етапів:

- **I етап**–перевірка знань студентів з навчальних дисциплін, визначених п.1.7. цієї програми, шляхом надання ними усних розширених відповідей на два теоретичних запитання;
- **II етап**– письмове (усне) розв'язання комплексного практичного завдання з однієї із навчальних дисциплін «Теорія соціальної роботи», «Методика і технологія соціальної роботи», «Право соціального забезпечення», «Соціальна робота з сім'ями, дітьми та жінками», «Місцеве самоврядування і соціальна робота» що дозволяє перевірити сформованість відповідних умінь та навичок.

2.3. Кваліфікаційний екзамен зі спеціальності проводиться на основі екзаменаційного білету, який передбачає перевірку теоретичних знань та практичних навичок з перелічених вищезазначених дисциплін.

Структура білету комплексного екзамену зі спеціальності 231 Соціальна робота:

1 завдання. Запитання теоретичного характеру з навчальних дисциплін, визначених п.1.7. цієї програми; (запитання мають сформулюватися таким чином, щоб передбачали аргументовані відповіді студента, наприклад, *Проаналізуйте.., Охарактеризуйте... Поясніть суть та зміст...*).

2 завдання. Запитання теоретичного характеру з навчальних дисциплін, визначених п.1.7. цієї програми.

3 завдання. Вирішення комплексної виробничої ситуації.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на кваліфікаційному екзамені зі спеціальності

Навчальні досягнення студентів ОС бакалавр зі спеціальності 231 Соціальна робота оцінюється за 100-бальною шкалою ECTS на основі рейтингових оцінок (за 100-бальною шкалою) за кожен компонент комплексного екзамену зі спеціальності за нижче зазначеними критеріями.

Критерії оцінювання усних відповідей на запитання з навчальних дисциплін, які виносяться на кваліфікаційний екзамен зі спеціальності

Бали	Критерії оцінювання
90-100	Студент дає обґрунтовані, глибокі та теоретично правильні відповіді на поставлені теоретичні питання, виявляє знання законодавчих документів, нормативних та інструктивних матеріалів, робить узагальнення і висновки.
82-89	Студент знає матеріал на рівні пункту 1, але ним допущені незначні помилки при формулюванні термінів.
75-81	Студент демонструє загалом добрі знання теоретичного матеріалу, але його відповіді містять помітні помилки, неточності.
65-74	Студент демонструє посередні знання з теоретичної підготовки або дає малообґрунтовані, неповні відповіді.
60-64	Студент при відповіді на питання показав знання, рівень яких відповідає мінімальним вимогам.
35-59	Студент показав незадовільну теоретичну підготовку, дав неправильну відповідь на питання.
1-34	Студент не зміг розкрити суті теоретичного питання.

Критерії оцінювання виконання практичного завдання

Бали	Критерії оцінювання
90-100	Студент в повному обсязі виконав практичне завдання і не допустив помилок у виконанні, продемонстрував відмінні знання теоретичного матеріалу, зробив висновки.
82-89	Студент знає матеріал на рівні пункту 1, але ним допущені незначні помилки, допущено деякі неточності в розрахунках, висновки зроблено.
75-81	Студент демонструє загалом добрі знання теоретичного матеріалу, але його відповіді містять помітні помилки, неточності, виконано половину завдання практичного завдання і частково зроблено висновки.
65-74	Студент демонструє посередні знання з теоретичної підготовки, частково виконав практичне завдання і допустив суттєві помилки в розрахунках, не зробив висновки.
60-64	Студент при виконанні практичного завдання показав знання, рівень яких відповідає мінімальним вимогам, не зробив висновки.
35-59	Студент показав незадовільну теоретичну підготовку, практичне завдання не виконав.
1-34	Студент не зміг розкрити суті практичного завдання та правильно розв'язати його.

2.5. Підсумкова оцінка кваліфікаційного екзамену зі спеціальності формується на підставі оцінок (оцінку виставляє кожен член ЕК, екзаменатор) за кожне завдань комплексного екзамену за 100-бальною шкалою ECTS з урахуванням вагових коефіцієнтів та обраховується за формулою наступним чином:

Оцінка за питання № 1 $\times$ 30% + оцінка за питання № 2 $\times$ 30% + оцінка за питання № 3 (комплексна виробнича ситуація) $\times$ 40 % = рейтингова оцінка за кваліфікаційний екзамен зі спеціальності. Наприклад: $75 \times 30\% + 80 \times 30\% + 90 \times 40\% = 82$

2.6. У протоколі засідання екзаменаційної комісії кожному студенту виставляється підсумкова оцінка кваліфікаційного екзамену зі спеціальності за 100-бальною шкалою ECTS.

ДОДАТКИ

Додаток 1.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

«Теорія соціальної роботи»

Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціальної роботи.

Тема 1. Предмет і завдання соціальної роботи.

Соціальна робота в структурі гуманітарних наук. Сутність соціальної роботи як науки, її взаємозв'язок з іншими науками. Соціальна робота як інтегральна і спеціальна дисципліна.

Тема 2. Соціальна робота як особливий діяльності. Складові соціальної роботи: знання, вміння, цінності. Системний характер соціальної роботи. Об'єкт соціальної роботи. Суб'єкт соціальної роботи. Зміст і засоби соціальної роботи. Управління і цілі як структурні елементи соціальної роботи. Основні ролі соціального працівника. Клієнти соціальної роботи: вразливі (маргіналізовані) верстви населення. Поняття "тавро", "стигма", "стереотип", "дискримінація". Імпауермент у соціальній роботі. Фах соціального працівника в Україні. Категорії і закономірності теорії соціальної роботи. Основні принципи і рівні соціальної роботи. Комплексно-орієнтовні теорії соціальної роботи.

Тема 3. Соціологічні, педагогічні та психологічні основи соціальної роботи. Роль соціології в становленні та організації соціальної роботи. Взаємодія соціальної роботи із соціологією Соціологічні методи і техніка вивчення соціальних проблем. Роль педагогіки в соціальній роботі.

Суть категорії соціальне виховання. Педагогічні шляхи і засоби соціального розвитку особистості. Функції психології в соціальній роботі. Психологічне забезпечення соціальної роботи. Взаємодія соціальної роботи із психологією.

Тема 4. Становлення соціальної роботи як науки в Україні.

Розвиток вітчизняних теорій і перспективи соціальної роботи в Україні.

Роль географічних, політичних, соціально-економічних умов у формуванні національних особливостей науки «соціальна робота». Благодійність як моральне і духовне підґрунтя, передумова виникнення соціальної роботи. Традиції товариства Червоного Хреста в Україні. Філософія допомоги як базова, концептуальна ідея в становленні вітчизняних теорій соціальної роботи. Ідеї християнства у державності, права, моралі і норм суспільного життя як системо утворюючі в становлення вітчизняних теорій соціальної роботи. Вітчизняна парадигма соціальної роботи як сукупність моделей і теорій допомоги. Доктрина допомоги, організаційні форми, суб'єкти допомоги, об'єкти допомоги як парадигмальні характеристики. Розвиток соціальних служб, програм. Розвиток контрактних стосунків. Розвиток

професійної освіти з соціальної роботи. Розвиток технології та методик соціальної роботи, наукових досліджень.

Змістовний модуль 2. Застосування теорій у практиці соціальної роботи.

Тема 5. Застосування теорій у практиці соціальної роботи. Взаємозв'язок теорії та практики соціальної роботи. Еволюція теорій та моделей соціальної роботи. Сучасні класифікації теорій та моделей соціальної роботи.

Тема 6. Застосування психологічних, соціологічних і теорії кризового втручання у соціальній роботі. Психодинамічна модель соціальної роботи. Біхевіористська та когнітивні моделі соціальної роботи. Гуманістично-екзистенційні підходи в соціальній роботі. Застосування соціологічних теорій в соціальній роботі. Системна модель соціальної роботи. Соціально-екологічна модель соціальної роботи Рольова теорія і соціальна робота.

Соціально-радикальна модель соціальної роботи. Поняття теорії кризового втручання. Положення теорії кризового втручання. Кризове консультування. Індивідуальний догляд.

Тема 7. Сімейна та психосоціальна терапія. Теорія подвійного зв'язку. Структурна сімейна терапія. Міланська системна сімейна терапія. Історія зародження. Положення психосоціальної терапії. Раціональна і роз'яснювальна психотерапія.

Тема 8. Цінності соціальної роботи. Базові та інструментальні цінності соціальної роботи, їх співвідношення і взаємозв'язок. Етичні дилеми і ціннісні протиріччя діяльності соціальною працівника.

Тема 9. Етичні принципи та стандарти соціальної роботи.

Принципи гуманності та альтруїзму. Моральна відповідальність перед клієнтом, професією, колегами, перед суспільством. Надання соціальної допомоги людям незалежно від етнопонаціонального походження, світоглядних орієнтацій, соціального статусу. Вимоги до професійної поведінки соціального працівника в етичних кодексах різних країн світу.

Шляхи і засоби формування морально-етичної культури працівників соціальних служб.

Тема 10. Професійне спілкування соціального працівника, моделі, етапи та засоби спілкування.

Технологія підготовки та ведення професійного спілкування. Структура та функції спілкування. Спілкування як обмін інформацією (комунікація). Взаємодія у спілкуванні (інтерація). Поняття про емпатію.

Тема 11. Передумови формування української соціальної політики у 90-х роках. Економічний та політичний контекст формування соціальної політики. Соціально- демографічний контекст формування соціальної політики. Психологічний контекст формування соціальної політики.

Тема 12. Характеристика соціальної політики. Складові соціальної політики. Мета та завдання соціальної політики. Соціальна держава. Інструменти соціальної політики. Формування соціальної політики.

Тема 13. Пріоритети соціальної політики України. Найважливіші риси системи соціального захисту. Особливості побудови систем соціального захисту. Пріоритети соціальної політики. Реформування у сфері пенсійного забезпечення. Реформування системи соціальної допомоги. Реформування системи соціального обслуговування.

Змістовний модуль 3. Нормативно-правові акти, що регулюють відношення між громадянами.

Тема 14. Соціальна робота у сфері законодавчої політики держави. Конституційні засади соціальної роботи. Основні положення Конституції України щодо прав і свобод людини.

Конституційні гарантії щодо соціального захисту громадян України. Проблеми застосування конституційних норм. Роль державних установ у дотриманні конституційних гарантій соціального захисту громадян.

Тема 15. Міжнародна законодавча традиція розвитку соціальної роботи. Розвиток соціальної роботи у взаємозв'язку з законодавчо-правовим процесом. Гуманістичні засади розвитку правової бази соціальної роботи. Роль ООН у формуванні правової політики. Досвід розвинених країн у реалізації законодавства щодо соціальної роботи. Конвенція про права людини. Конвенція і декларація щодо дітей.

Тема 16. Система правового забезпечення соціальної роботи в Україні. Історичні етапи формування правової бази соціальної роботи. Види правового забезпечення соціальної роботи. Постанови Кабінету Міністрів України. Закони України, підзаконні документи щодо різних категорій населення, що потребують соціального захисту. Проблеми становлення правових засад соціальної роботи в Україні.

Тема 17. Форми і методи забезпечення правових послуг у соціальній роботі. Види правових послуг у соціальній роботі. Інформаційне забезпечення соціальної роботи. Правова консультація. Види консультативних послуг. Правові гарантії клієнтів служб соціальної роботи. Правова допомога складання договорів.

Тема 18. Правова база діяльності соціальних служб для молоді. Етапи становлення соціальних служб для молоді. Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» Програма соціально-правового захисту дітей, досвід і проблеми її реалізації.

Тема 19. Теоретичні засади роботи з дітьми без батьківського піклування і з людьми, які зазнали насильства у сім'ї. Сирітство та бездоглядність як соціальні явища. Теоретичні засади та принципи роботи. Насильство в сім'ї як соціальна проблема. Теоретичні засади та принципи роботи.

Тема 20. Правові та теоретичні засади та принципи роботи з людьми похилого віку. Правові засади пенсійного забезпечення. Нормативні положення щодо пенсійних пільг. Пенсії за віком. Пенсії за вислугу років. Соціальні пенсії. Пенсії по інвалідності. Реформування пенсійного законодавства. Старість та старіння як соціальний феномен. Теоретичні засади та принципи роботи Соціальне обслуговування громадян похилого віку у територіальних центрах.

Тема 21. Правові засади пільгової політики. Пільгове забезпечення громадян. Сфери застосування пільг. Трудове законодавство про пільги. Основні категорії громадян, які користуються пільгами. Основні види соціальних пільг. Пільги на житло. Пільги на комунальні послуги. Пільги на отримання освіти. Пільги на медичне обслуговування. Сучасне реформування пільг.

Тема 22. Соціально-правові засади соціальної роботи з громадянами груп ризику. Негативна поведінка як предмет соціальної роботи. Категорії громадян груп ризику. Забезпечення гуманного ставлення до ВІЛ/СНІД хворих у вітчизняному законодавстві. Соціальна практика правового захисту громадян груп ризику.

Тема 23. Теоретичні засади та принципи роботи з бездомними людьми. Бездомність як соціальне явище. Теоретичні засади та принципи роботи. Проблема бездомності в Україні

Тема 24. Безробіття як соціальне явище. Безробітні: соціально економічний портрет. Причини безробіття в Україні. Організація соціального захисту від безробіття.

Тема 25. Організація соціального забезпечення в системі державної політики. Демократичні засади сучасної соціальної політики. Основні складові системи соціального забезпечення. Комплексний характер організації соціального забезпечення. Державні і недержавні програми та проекти соціального забезпечення. Основні законодавчі норми організації соціального забезпечення.

Тема 26. Організаційні засади соціального забезпечення. Системний характер соціального забезпечення. Основні принципи системного підходу. Основні поняття організаційних моделей соціального забезпечення. Взаємодія

законодавчих і виконавчих органів у вирішенні організаційних питань соціального забезпечення.

Тема 27. Розвиток мережі служб соціального забезпечення. Історичні етапи розвитку соціального забезпечення: благодійність, доброчинність, державний захист. Роль відділів соціального забезпечення (собезів) у період розбудови соціалізму. Організація соціального забезпечення в сучасних умовах.

Тема 28. Структура органів соціального захисту населення України. Політико-адміністративна структура соціального захисту. Відомча структура соціального забезпечення клієнтів соціальної роботи. Особливості соціального забезпечення на державному, регіональному, місцевому рівнях. Роль трудових колективів і недержавних організацій у соціальному захисті населення.

Тема 29. Відомчий характер соціального забезпечення. Структура і рівні соціального захисту населення України. Напрямки діяльності та зміст роботи з соціального захисту населення. Міністерство соціальної політики України. Зміст роботи Міністерства з надзвичайних ситуацій та захист населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. Діяльність комітету молодіжної політики, спорту і туризму з соціального забезпечення. Програми і зміст роботи з соціального забезпечення цільових груп дітей і молоді. Пенсійне забезпечення цільових груп дітей і молоді. Субсидії як форма соціального забезпечення.

Тема 30. Регіональні установи соціального захисту населення. Робота обласних управлінь соціального захисту населення. Основні завдання і функції обласних управлінь соціального захисту населення. Робота управлінь соціального захисту населення районних і державних організацій.

Тема 31. Специфіка роботи установ, підприємств і організацій соціального захисту населення. Правові засади організації установ з соціального обслуговування. Система роботи будинків-інтернатів. Види інтернатних установ. Цілі та завдання будинків-інтернатів різного профілю: пансіонатів для ветеранів війни та праці, будинків-інтернатів для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю. Цілі та завдання спеціальних будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, дитячих будинків-інтернатів.

Тема 32. Практика роботи територіальних центрів соціального забезпечення. Структура територіальних центрів соціального забезпечення. Види та форми діяльності в структурі територіального центру. Зміст та результати роботи територіальних центрів.

Тема 33. Навчальні та виробничі заклади системи соціального забезпечення. Навчальні заклади різних рівнів акредитації системи соціального забезпечення. Форми навчання очна, заочна, дистанційна. Характер навчально-виховного процесу.

Види підприємств та виробничих майданчиків системи соціального забезпечення.

Тема 34. Діяльність недержавних організацій соціального забезпечення. Організаційні умови створення професійних і благодійних організацій соціального забезпечення. Історико соціальні аспекти створення професійних і благодійних організацій. Організаційна структура УТОС. Сутність соціального забезпечення через релігійні, приватні організації та ООН.

Тема 35. Соціально-психологічні умови соціального забезпечення. Проблеми організаційної діяльності у сфері соціального забезпечення. Соціально-психологічні механізми соціального забезпечення клієнтів соціальної роботи.

Тема 36. Актуальні проблеми соціальної роботи.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни «Методика і технологія соціальної роботи»

Змістовний модуль 1. Основні засади методики та технології соціальної роботи.

Тема 1. Методика та технологія соціальної роботи як наука і навчальна дисципліна. Соціальна робота як наука. Міждисциплінарний характер соціальної роботи. Мета, завдання, функції соціальної роботи. Система соціальних служб як втілення принципів впровадження соціальної роботи в життя соціуму. Соціальна робота як навчальна дисципліна. Основні поняття курсу «Методика та технологія соціальної роботи». Системність підходів до вивчення соціальної роботи. Технології соціальної роботи як ланка соціальних технологій. Завдання навчального курсу «Методика і технологія соціальної роботи». Технологізація соціальних процесів. Суть технології соціальної роботи. Соціальна робота як професійний вид діяльності. Методи соціальної роботи. Зміст технологічного процесу. Соціальна технологія як наука.

Тема 2. Соціальна робота як особливий вид діяльності. Діяльнісний характер соціальної роботи як системи. Роль і місце соціальної допомоги в суспільстві. Цілі і завдання соціальної роботи. Становлення, принципи існування і функції соціальної роботи в різних типах суспільств. Об'єкт і суб'єкт соціальної роботи.

Соціальна робота як єдність теорії і практики. Роль і місія соціального працівника в суспільстві.

Суть і характеристика соціальної діагностики. Соціально-діагностичні методи в соціальній роботі. Етапи і основні принципи соціальної діагностики. Особливості діагностичних методів в соціальній роботі: соціологічних, педагогічних, психологічних.

Тема 3. Соціальна політика незалежної України як основа методології сучасної соціальної роботи. Соціальна структура суспільства, її складові. Місце соціальної роботи в суспільній практиці, її зв'язок з іншими соціальними інститутами. Основні напрями соціальної політики в сучасній українській державі. Особливості взаємодії державних установ, організацій і відомств під час заходів соціальної політики. Становлення роботи системи соціальних служб в Україні як приклад такої взаємодії. Організаційна побудова системи соціальних служб, її підпорядкування. Зміст соціальної роботи в соціальних службах різних напрямів, спеціалізація, стратегічні цілі. Виникнення і розвиток методології соціальної роботи.

Тема 4. Особливості організації соціальної роботи в Україні. Особливості організації соціальної роботи в Україні. Специфіка соціальних проблем. Функції технологій соціальної роботи: аналітико-прогнозна, діагностична, системно-моделююча, проектно-організаторська, активаційна, інструментально-практична, розпорядчо-управлінська, евристична. Моделі практики соціальної роботи.

Тема 5. Педагогічні основи соціальної роботи. Роль педагогіки в соціальній роботі. Педагогічні принципи і зміст соціальної роботи. Прийоми педагогічно-виховної роботи. Методична база педагогічних дисциплін та її використання в соціальній роботі.

Змістовний модуль 2. Міждисциплінарні зв'язки і загальні технології методики соціальної роботи.

Тема 6. Психологічні основи соціальної роботи. Функції психології в соціальній роботі та психологічна модель соціалізації особистості. Важливість використання роботи психологів у структурі соціальних служб. Організаційне і практичне психологічне забезпечення соціальної роботи. Психологічні методи: індивідуальні, групові та ін., що використовуються в соціальній роботі.

Тема 7. Основи комунікативної діяльності працівників соціальної служби. Основні поняття мовленнєвої комунікації. Вдосконалення навичок усного мовлення. Методика проведення бесід, нарад, переговорів і використання інших форм мовного спілкування. Психолого-комунікативні умови роботи соціального працівника. Особливості мовленнєвої поведінки консультанта соціальної служби.

Тема 8. Соціологічні основи соціальної роботи. Соціологія як наука, що забезпечує соціального працівника базовою інформацією. Соціологічні методи і технології вивчення проблем соціальної роботи. Можливості використання соціологічних досліджень для вдосконалення роботи соціальних служб і соціальної роботи в регіоні в цілому. Соціальне прогнозування і діагностика за результатами соціологічних досліджень.

Тема 9. Державно-правові основи соціальної роботи. Соціальна робота як показник розвитку правового соціально орієнтованого суспільства. Основні напрями державно-правової підтримки соціальної роботи. Правові знання як необхідна складова фахової підготовки соціального працівника. Правові основи соціальної роботи з різними соціальними групами населення.

Тема 10. Політологічні основи соціальної роботи. Загальні поняття і методологічна база політології і соціальної роботи. Соціально-політичні технології і соціальна робота. Державна політика в галузі соціальної роботи. Програми діяльності відповідних міністерств, держкомітетів і установ, що займаються соціальною роботою.

Тема 11. Соціальна діагностика в соціальній роботі. Поняття „діагностика”. Суть і види соціальної діагностики. Загальні проблеми і принципи соціальної діагностики: принцип об'єктивності, принцип верифікації соціальної інформації, принцип системності, принцип клієнтоцентризму. Методи, структура і функції соціально-діагностичної діяльності. Рівні соціальної діагностики у сфері соціальної роботи: національний, регіональний (територіальний), індивідуальний (локальний). Методологічні підходи до соціальної діагностики: пошук спільного, пошук унікального, діагностика по еталону. Технологічний процес діагностики в соціальній роботі: етапи та особливості.

Тема 12. Технологія соціальних експертиз. Поняття соціальної експертизи. Функції соціальної експертизи: діагностична, інформаційно-контрольна, прогностична, проектувальна. Специфіка соціальної експертизи і межі її застосування. Мета соціальної експертизи. Суб'єкти соціальної експертизи. Порядок замовлення соціальної експертизи. Методика підбору експертів. Організаційні моделі соціальної експертизи: „рецензія”, „моніторинг”, „проект” та ін.: суть, критерії, етапи, позитивні моменти та недоліки. Підготовка експертного висновку (експертного спостереження, проектної розробки). Ефективність соціальної експертизи: умови, оцінка

Тема 13. Соціальне передбачення і соціальне проектування як технології соціальної роботи. Співвідношення та зв'язок понять: „соціальні технології”, „соціальне планування”, „соціальне передбачення”, „соціальне прогнозування”, „соціальне моделювання” і „соціальне проектування”.

Технологія соціального прогнозування: поняття, зміст, основні аспекти, мета. Діяльність і проекти „Римського Клубу”. Соціальна технологія як нововведення. Соціальне прогнозування як різновид діагностичних технологій. Інформаційний аспект в технологіях соціального прогнозування. Класифікація соціальних прогнозів: соціально-економічні, соціологічні, прогнозування соціально-психологічних процесів, прогнозування у галузі законодавства тощо. Функції соціального прогнозування: пізнавальна, моделююча, оціночна, попереджуюча, випереджаюча. Етапи процесу соціального прогнозування: підготовка проекту прогнозу, побудова прогнозу, уточнення і перевірка прогнозу.

Моделювання соціальних відносин і структур. Приклади практичного застосування моделювання. Соціальне проектування як соціальна технологія та його особливості. Класифікація соціальних проектів. Основні принципи соціального проектування. Етапи соціального проектування. Стратегії проектної діяльності. Методи і методики соціального проектування.

Тема 14. Технології соціальної профілактики та адаптації, соціальної реабілітації і терапії. Суть соціальної профілактики. Об'єкти соціальної профілактики. Рівні соціальної профілактики: загальносоціальний, спеціальний та індивідуальний. Методи соціальної профілактики. Суть соціальної адаптації, дезадаптації та реадаптації. Стадії, форми, стратегії соціальної адаптації. Технології адаптації. Основні технології соціальної реабілітації. Поняття соціальної терапії. Основні технології соціальної терапії.

Тема 15. Комунікативні навички і технології зв'язку з громадськістю в соціальній роботі. Поняття соціальної комунікації та її роль у соціальній сфері. Змістовні характеристики соціальної комунікації. Комунікаційна діяльність соціального працівника. Компетентність спілкування, її показники. Способи підвищення комунікативної компетентності. Зв'язок з громадськістю (ПР) як одна з базових технологій соціальної роботи. Зміст та програма технологій зв'язку з громадськістю. Прийоми ПР: корпоративний імідж, паблісіті. ПР установ соціального обслуговування населення і його мета. Технології зв'язків з громадськістю керівника установи соціальної сфери. Кризовий ПР. Використовування ЗМІ для створення іміджу установ соціальної сфери.

Тема 16. Технологія консультування і посередництва. Технологія консультування і посередництва. Консультування як метод соціальної допомоги. Процес консультування. Методика посередницької діяльності.

Тема 17. Інтерв'ю як один із основних методів консультування. Принципи інтерв'ю. Мета і завдання інтерв'ю. Помилки інтерв'ю. Деякі аспекти з теорії і практики зарубіжного консультування. Основні принципи психологічного консультування. Технології соціальної реабілітації.

Тема 18. Метод групової роботи. Поняття, зміст і призначення методу групової роботи. Історія застосування (Г. Лебон, Ч. Кулі, З. Фрейд, Г. Зіммель, П. Кропоткін, М. Фолетт, Д. Дьюї та ін.). Теорія поля (К. Левін). Теорія соціального обміну (П. Блау, Дж. Хоманс). Теорія соціальних систем. Призначення методу групової роботи. Чинники, що сприяють і перешкоджають груповій роботі. Організація та етапи методу групової роботи. Поняття „ефект групи”. Групи взаємодопомоги.

Змістовний модуль 3. Сфери застосування методик та технологій соціальної роботи.

Тема 19. Соціальна робота з допризовною і призовною молоддю, військовослужбовцями та членами їхніх сімей.

Соціальна зумовленість роботи з допризовною та призовною молоддю. Організація практичної соціальної роботи з військовозобов'язаними. Специфіка військової служби. Основні проблеми військових та їхніх сімей. Технології соціальної роботи з військовослужбовцями (методи та засоби). Технології соціальної роботи з учасниками бойових дій.

Тема 20. Соціальна робота з малозабезпеченими групами населення. Показники матеріальної забезпеченості населення. Соціальний захист малозабезпеченого населення. Форми та методи соціальної роботи щодо підвищення життєвого рівня малозабезпечених груп населення. Побутове обслуговування малозабезпечених громадян як складова соціального обслуговування.

Тема 21. Соціальна робота з дітьми, що залишилися без батьківського піклування. Проблема встановлення опіки над дітьми-сиротами та дітьми, що залишилися без батьківського піклування. Особливості розвитку системи прийомних сімей в закордонній та вітчизняній практиці. Види сімей: опікунська, тимчасова. Фостерні сім'ї. Соціально-педагогічна модель роботи з прийомними сім'ями: функції, зміст, етапи, методи роботи.

Тема 22. Організація роботи з людьми без визначеного місця проживання. Категорія громадян, які відносяться до осіб без визначеного місця проживання. Соціальний портрет осіб без визначеного місця проживання. Специфіка роботи з людьми без постійного місця проживання. Діяльність та оцінка можливостей громадських організацій, які працюють з бездомними. Сучасні наукові погляди на деякі проблеми осіб без визначеного місця проживання як соціальне явища.

Тема 23. Система надання соціальної допомоги людям похилого віку. Соціальний статус, психосоціальні особливості людей похилого віку, одиноких. Особливості роботи будинків-інтернатів для людей похилого віку. Робота відділів соціального патронажу та обслуговування людей похилого віку: функціональні обов'язки персоналу, форми роботи з клієнтами. Технології соціальної роботи з людьми похилого віку. Основні проблеми людей похилого віку. Проаналізуйте теорії

старіння. Назвіть компоненти соціального захисту людей літнього віку. Обґрунтуйте принципи роботи з людьми літнього віку. Проаналізуйте технології роботи з людьми літнього віку.

Тема 24. Технології соціальної роботи з молоддю. Технології формування здорового способу життя у дитячому та молодіжному середовищі. Технології створення та функціонування студентських соціальних служб для молоді. Технологізація волонтерського руху. Технології соціальної роботи з військовослужбовцями. Технологія соціальної роботи з неповнолітніми та молоддю, які повертаються з місць позбавлення волі. Соціальна робота з дітьми та молоддю, батьки яких працюють за кордоном. Проблеми молоді і державна молодіжна політика. Особливості соціальної роботи у загальноосвітніх школах. Технології соціальної роботи у школах-інтернатах різного типу. Соціальна робота у притулках для неповнолітніх, реабілітаційних закладах. Соціальна робота з неповнолітніми та молоддю, які перебувають у місцях позбавлення волі.

Тема 25. Роль соціальної роботи в нормалізації відносин між соціально-етнічними спільнотами. Роль соціальної роботи в нормалізації відносин між соціально-етнічними спільнотами. Суть і особливості відносин між соціально-етнічними спільнотами. Причини загострення відносин між соціально-етнічними спільнотами. Зміст соціальної роботи і розв'язання проблем міжетнічних відносин.

Тема 26. Соціальна турбота про працевлаштування та побут осіб з інвалідністю. Соціальна турбота про працевлаштування та побут осіб з інвалідністю. Працевлаштування осіб з інвалідністю в Україні.

Тема 27. Соціальна робота з сім'ями, що мають дітей з особливими потребами. Види сімей із дітьми, що мають особливі потреби. Проблема впровадження технологій соціальної роботи в сім'ї із дітьми з особливими потребами. Методичні основи соціальної роботи з сім'ями, що виховують дітей з особливими потребами. Індивідуальні, групові, масові форми соціальної роботи. Міжнародний досвід досягнення ефективності соціальної роботи з такими сім'ями. Системний підхід у застосуванні інноваційних методів соціальної роботи з сім'ями. Консультативний метод. Організаційно-методичні засади роботи груп взаємної підтримки батьків. Технології соціальної роботи з дітьми з особливими потребами. Розкрити зміст поняття інвалідності стосовно сучасних умов. Складові компоненти поняття соціальна рольова адаптованість сім'ї.

Тема 28. Технологія соціальної роботи з дітьми-сиротами. Технологія соціальної роботи з дітьми-сиротами. Інститут прийомної сім'ї як модель опіки в умовах демократизації суспільства. Особливості роботи соціального працівника щодо підготовки батьків до прийому дитини в сім'ю. Сирітство як особлива соціально-демографічна категорія дітей. Законодавчо-

нормативна база України щодо поліпшення становища дітей-сиріт, які залишились без піклування батьків.

Тема 29. Соціальна робота у сфері зайнятості. Зайнятість і безробіття як соціальні проблеми. Соціальні служби зайнятості і особливості їх роботи. Принципи і функціональне призначення соціальних служб зайнятості. Державна політика у сфері зайнятості. Поняття і основні напрями соціального менеджменту у сфері зайнятості. Професійна депривація як соціальна і психологічна проблема. Реабілітаційні заходи з захисту безробітних.

Тема 30. Соціальна робота з людьми з інтелектуальною недостатністю.

Соціальна робота з людьми з інтелектуальною недостатністю. Становище людей з інтелектуальною недостатністю. Теоретичні засади та принципи роботи. Методи і методики. Організація допомоги.

Тема 31. Соціальна робота з залежними від психоактивних речовин. Соціальна робота з залежними від психоактивних речовин. Вживання наркотиків як соціальна проблема. Загальні підходи та принципи соціальної роботи. Методи та технології соціальної роботи. Організація надання допомоги споживачам ін'єкційних наркотиків.

Тема 32. Технологія соціальної роботи в пенітенціарній системі. Злочинність як соціальна і психологічна проблема. Технології роботи в пенітенціарних закладах із засудженими. Особливості роботи з неповнолітніми засудженими. Технології соціальної роботи з колишніми засудженими. Сучасні підходи до реабілітації злочинців.

Тема 33. Особливості соціальної роботи з ВІЛ-інфікованими та хворими на СНІД. ВІЛ/СНІД як соціальна проблема. Соціально-психологічні моделі роботи зі спеціальними групами клієнтів, хворими на СНІД. Системи лікування і підтримки уражених груп. Соціальна робота з вагітними-ВІЛ-інфікованими: умови народження здорової дитини. Соціальна робота з ін'єкційними наркоманами. Закордонний досвід щодо запобігання ВІЛ/СНІДу. Досвід країн Західної Європи: Нідерланди, Бельгія; центри роботи з ВІЛ-інфікованими. Групи взаємопідтримки: досвід Англії, Німеччини. Сутність самопревенції і роль особистих якостей спеціальних груп клієнтів у запобіганні поширення соціально небезпечних хвороб. Змістовний модуль 4. Система соціального захисту різних верств населення. Інноваційні технології в соціальній роботі.

Тема 34. Девіантна поведінка як проблема соціальної роботи. Поняття і соціальне коріння девіантної поведінки. Форми прояву девіантної поведінки. Соціальний контроль, його значення і роль для профілактики девіантної поведінки. Особливості соціальної роботи в цьому напрямку з підлітками, молоддю, групами ризику.

Тема 35. Показники матеріальної забезпеченості людей і спосіб життя. Поняття рівня, якості та способу життя. Спосіб життя як соціальна проблема. Визначення малозабезпечених груп населення. Форми і методи соціальної роботи з підвищення життєвого рівня малозабезпечених груп населення. Показники матеріальної забезпеченості людей. Соціальний захист малозабезпечених верств населення.

Тема 36. Роль фізичної культури в соціальному захисті людей. Фізична культура як суспільне явище. Роль фізичної культури в соціальному захисті людей. Соціальний туризм.

Тема 37. Соціальний захист інтересів жінок. Соціальний захист жінки. Напрями соціальної роботи з жінками. Моделі соціальних служб для жінок. Законодавча база захисту прав жінок.

Тема 38. Явище бездомності в Україні. Проблема бездомності та бездомних в Україні. Причини появи бездомності в Україні. Шляхи та методи вирішення проблеми бездомності в Україні.

Тема 39. Міграція і проблеми соціальної роботи. Поняття міграції і соціальної міграції населення. Правові і соціологічні аспекти роботи з мігрантами. Наслідки примусової міграції та методи соціальної роботи з мігрантами. Проблеми соціального захисту мігрантів. Специфічність проблем примусової міграції. Депортовані як окрема група, соціальна робота з ними.

Тема 40. Професійні і духовно-моральні якості соціального працівника. Професійний портрет соціального працівника. Духовні і моральні якості, необхідні для соціальної роботи. Духовні якості соціального працівника. Моральні якості і професіоналізм соціального працівника як візитна картка професії. Роль і місце працівника соціальних служб у сучасному суспільстві. Соціальний захист як соціально-комунікативний і соціологічний індикатор суспільного життя.

Тема 41. Соціальна адаптація особи. Сутність соціальної адаптації, її види, структура, механізми. Форми і методи соціальної роботи з регулюванням адаптивних механізмів.

Тема 42. Конфліктні та екстрені ситуації. Позиція соціального працівника в конфліктних та екстрених ситуаціях. Особливості конфліктів у соціальній сфері. Методика соціальної фасилітації у конфліктній ситуації.

Тема 43. Гендерологія і фемінологія в соціальній роботі. Гендерологія і фемінологія в соціальній роботі. Предмет гендерології і фемінології. Роль жінки в

суспільстві. Конвенція ООН «Про ліквідацію всіх форм дискримінації по відношенню до жінки».

Тема 44. Зарубіжний досвід соціальної роботи. Методологічні та методичні аспекти вивчення зарубіжного досвіду соціальної роботи. Із досвіду соціальної роботи в Західних країнах. Розвиток соціальної роботи в Швеції, США, Франції, Німеччині.

Концептуальні основи соціальної роботи за рубежом. Роль суспільних фондів і добровільних організацій. Соціальна робота в неурядових організаціях. Досвід Італії, Португалії, Іспанії, Греції, Ірландії, Данії тощо. Досвід Великобританії у запровадженні системи фостерної опіки дітей, які позбавлені батьківського піклування. Досвід Канади у формуванні здорового способу життя.

Тема 45. Інноваційні технології навчання майбутніх менеджерів соціальної сфери. Підходи до навчання, запропоновані групою вчених у доповіді римського клубу (1978). Складові процесу навчання. Підходи до інновацій (за М.П. Кларінім). Інновації-модернізації та інновації-трансформації. Класифікація суб'єктів, що освоюють нове. Інноваційність, інноваційна компетентність та інноваційні властивості особистості (за М.П. Кларінім). Антиінноваційні бар'єри (О.І. Пригожин). Інноваційні навчальні технології. Інноваційна компетентність та її компоненти. Творче завдання. План проекту інноваційного навчального закладу.

Тема 46. Інновації у соціальній роботі. Поняття про інноваційні процеси у соціальній роботі. Чинники, що обумовлюють інноваційні процеси. Типи соціальних проблем та інновацій. Актуальна проблематика у соціальній роботі (на прикладах спеціальності). Особливості професійної творчості соціального працівника. Вплив проблемності на характер професійної діяльності. Рівні творчої діяльності соціального працівника: удосконалення власної діяльності, творчі впровадження передового досвіду, впровадження нововведень у професійну діяльність, науково-дослідна перевірка ефективності нововведень, прогностно-пошукова діяльність. Форми наукової роботи студента.

Тема 47. Методи організації пошуково-творчої діяльності соціального працівника. Мистецтво прийняття рішень. Особистісні якості соціального працівника, що визначають характер прийнятих рішень. Психологічні бар'єри та професійні стереотипи у прийнятті рішень. Рівні рішень. Критерії оцінки рішень. Теоретичні та емпіричні методи інноваційної діяльності. Практичне застосування теоретичних і емпіричних методів творчого пошуку. Способи активізації пошуково-творчої діяльності соціального працівника. Метод проб і помилок, метод контрольних питань, метод включення досліджуваної проблеми у педагогічну систему, заміщення однієї проблеми, компенсації невирішених проблем за рахунок гіперболізації інших сторін або засобів. Евристичні методи: методи випадкових асоціацій, прямого і зворотного штурму, аналогій, синектики, емпатії та ін..

Тема 48. Інноваційні форми інформаційно- просвітницької роботи з дітьми та молоддю щодо формування здорового способу життя. Нетрадиційні підходи до формування здорового способу життя сучасної молоді. Організація тематичних заходів у навчальних закладах. Постійно діючий лекторій як форма соціальної роботи. Створення ресурсних центрів з формування здорового способу життя молоді. Проект “Школа волонтерів”. Інтеграція роботи з формування здорового способу життя в організоване дозвілля і відпочинок дітей та молоді. Заходи, спрямовані на розвиток творчості дітей та молоді. Тематичні дискотеки. Центр “Країна здоров’я”. Вулична ігротека “Аспекти здоров’я”. Організація активного відпочинку дітей та молоді шляхом залучення до туристичних екскурсій. Збір - похід “Молодь за здоров’я”.

Тема 49. Інноваційні підходи у вирішенні проблем клієнтів соціальної роботи. Поняття про метод “рівний–рівному”. Організація навчання за принципом “рівний–рівному”. Особливості застосування у практиці соціальної роботи. Етапи підготовки учасників до реалізації відповідних заходів. Форми соціальної роботи за методикою “рівний–рівному”. Інтерактивний театр. Лекторська група. Спікерське бюро. Участь у роботі волонтерської школи, мобільного консультаційного пункту. Гештальт-терапія як метод психокорекційної роботи з клієнтами. Невротичні механізми та психологічні захисти. Концепція “допомоги для самодопомоги” у соціальній роботі. Стратегія “зменшення шкоди” у роботі з ін’єкційними споживачами наркотиків.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення»

Змістовний модуль 1. Загальні засади права соціального забезпечення та історія його становлення

Тема 1. Соціальне забезпечення як категорія, соціальної політики та права соціального забезпечення.

Соціальна держава: поняття, ознаки, моделі, критерії, мета, завдання, принципи та значення. Соціальне забезпечення як складова соціальної політики. Соціальні зобов’язання держави в сфері соціального забезпечення. Соціальне забезпечення як фундаментальна категорія права соціального забезпечення. Світові системи соціального забезпечення.

Тема 2. Загальні положення права в соціального забезпечення в Україні

Поняття, предмет права соціального забезпечення. Методи і функції права соціального забезпечення. Система права соціального забезпечення. Міжпредметні зв’язки права соціального забезпечення. Виникнення ідеї права соціального забезпечення в Україні.

Тема 3. Основні напрямки соціальної політики держави в соціальній сфері.
Суб'єкти, які надають соціальні послуги. Види соціальних послуг. Форми надання соціальних послуг.

Тема 4. Історія становлення і розвиток соціальної підтримки вразливих груп населення.

Підтримка нужденних і немічних у Київській Русі. Соціальна допомога на українських землях в литовсько-польську добу. Добродійність на українських землях козацької доби. Соціальна підтримка вразливих груп в період до другої половини XIX ст. Соціальна допомога в Росії у другій половині XIX ст. до жовтневого перевороту 1917 року. Становлення і розвиток пенсійного законодавства у дореволюційній Росії. Виникнення і розвиток законодавства про соціальне страхування у дорадянський період. Соціальне забезпечення та його законодавча база в СРСР. Формування законодавчої бази соціального забезпечення в незалежній Україні.

Тема 5. Концепція соціального забезпечення населення України, схвалена Постановою Верховної Ради України від 21.12. 1993 р. N 3758- XII : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 6, ст. 31

Державні соціальні стандарти, державні соціальні гарантії та прожитковий мінімум. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування, як механізм соціального захисту.

Тема 6. Нормативна база соціальної роботи в Україні. Конституція України як форма права соціального забезпечення. Закони України.

Поняття, предмет права соціального забезпечення.

Система права соціального забезпечення.

Тема 7. Правовідносини із соціального забезпечення.

Поняття, основні ознаки, види правовідносин у праві соціального забезпечення. Об'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення. Суб'єкти права, що забезпечують реалізацію права на соціальний захист.

Тема 8. Соціальні зобов'язання держави як гарантія права людини на соціальне забезпечення.

Історичні відомості про виникнення і розвиток соціального забезпечення в Україні.

Тема 9. Поняття принципів права соціального забезпечення.

Поняття принципів права соціального забезпечення. Їх зміст та класифікація. Роль і значення загально-правових та міжгалузевих принципів у праві соціального забезпечення населення і їх висвітлення в нормативно-правових актах України.

Тема 10. Загальна характеристика процедурних та процесуальних правовідносин.

Передумови виникнення, зміни та припинення правовідносин у сфері соціального забезпечення.

Тема 11. Структурні елементи процедурних правовідносин.

Поняття правовідносин.

Змістовний модуль 2. Система права соціального забезпечення: теоретичні та практичні аспекти

Тема 12. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування в Україні.

Загальне поняття пенсій та їх види.

Тема 13. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09. 07. 2003 р. № 49-51 Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, (№ 49-51), ст. 376. Дата оновлення : 03.10.2017.

Пенсійне забезпечення осіб похилого віку. Поняття «пенсія» та її види.

Тема 14. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 5.11. 1991 р. № 2443-VIII від 22.05.2018.С.10. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 3, ст.10 213-VIII від 02.03.2015, ВВР, 2015, № 22, ст.145 2443-VIII. Дата оновлення : 22.05.2018.

Порядок призначення пенсії (звернення за призначенням пенсії та подання необхідних документів).

Тема 15. Конституція України як форма права соціального забезпечення.

Конституція України, як, гарант здійснення соціальної політики захисту соціально-вразливих верств населення.

Тема 16. Недержавне пенсійне забезпечення.

Сутність недержавного пенсійного забезпечення. Поняття та особливості функціонування НПФ. Пенсійний контракт та пенсійна схема.

Тема 17. Концепція соціального захисту бездомних громадян.

Порядок визнання громадян безробітними. Розмір, порядок призначення і виплата допомоги по безробіттю та матеріальної допомоги по безробіттю.

Тема 18. Правові основи соціальної роботи з бездомними громадянами та особами, які відбували покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк. Концепція соціального захисту бездомних громадян. Сучасний стан соціального захисту бездомних громадян. Шляхи розв'язання проблеми безпритульності на рівні держави. Поняття бездомність та безпритульність відповідно до законодавства України. Постанова на облік та реєстрація бездомних громадян в Центрі обліку бездомних громадян.

Тема 19. Створення необхідних житлово-побутових умов для звільнених осіб.

Концепція соціального захисту бездомних громадян. Система обліку та реєстрації бездомних громадян. Заклади соціального захисту для бездомних громадян. Заходи соціального патронажу осіб звільнених з місць позбавлення волі. Соціальна адаптація осіб, звільнених з місць позбавлення волі.

Тема 20. Пенсійне забезпечення в Україні.

Характеристика особливостей пенсійної системи в Україні.

Тема 21. Умови призначення права на пенсії за вислугу років окремих категорій громадян.

Поняття та правові ознаки спеціальних пенсій, що передбачені законодавством України. Державні пенсії особам, звільненим з військової служби, та деяким іншим особам. Пенсійне забезпечення державних службовців.

Тема 22. Фахове регулювання соціальної роботи за кордоном.

Статистика працівників соціальної сфери за кордоном

Тема 23. Організаційно-правові основи загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Соціальне забезпечення як фундаментальна категорія права соціального забезпечення.

Тема 24. Особливості пенсійного забезпечення окремих категорій осіб.

Змішані умови пенсійного забезпечення окремих категорій осіб.

Тема 25. Правові основи соціальної роботи з безробітними.

Поняття безробіття, часткового безробіття. Порядок визнання громадянина безробітним.

Тема 26. Розмір, порядок призначення і виплати матеріальної допомоги по безробіттю та допомоги по безробіттю.

Безробіття як соціально-економічне явище в Україні.

Тема 27. Загальнообов'язкове державне страхування у зв'язку із тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими, народженням і похованням.

Втрата годувальника як соціальний ризик.

Змістовний модуль 2. Система права соціального забезпечення: теоретичні та практичні аспекти

Тема 28. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Поняття, ознаки та порядок встановлення стійкої непрацездатності. Загальна характеристика груп інвалідності. Причини інвалідності. Поняття та загальний порядок розслідування нещасного випадку на виробництві.

Тема 29. Нормативно-правова база, яка регламентує роботу з безробітними громадянами.

Поняття безробіття. Безробіття як соціально-економічне явище в Україні.

Тема 30. Порядок призначення та надання соціальних виплат і послуг. Про пенсійне забезпечення, осіб звільнених з військової служби, та деяких інших осіб. Пенсійне забезпечення осіб похилого віку. Правові засади соціальної роботи з людьми, що мають функціональні обмеження.

Тема 31. Відображення в нормативно-правових актах політики держави щодо соціальної підтримки та захисту сім'ї.

Політика держави в незалежній Україні щодо соціальної підтримки та захисту сім'ї.

Тема 32. Система державних органів та їхні функції зі здійснення соціального забезпечення.

Історичний розвиток цінності прав людини. Правові основи в соціальній роботі. Законодавство України, дотичне до надання соціальних послуг.

Тема 33. Державні соціальні допомоги.

Поняття та загальна характеристика допомог як виду соціального забезпечення.

Тема 34. Соціальне обслуговування та діяльність соціальних служб.

Поняття та принципи соціальних послуг. Форми та види соціальних послуг. Поняття соціального обслуговування та органи, які здійснюють соціальне обслуговування

Тема 35. Діяльність соціальних служб в Україні

Соціальні служби в Україні.

Тема 36. Пільги в системі соціального забезпечення.

Поняття та ознаки соціальних пільг. Класифікація соціальних пільг.

Тема 37. Правова база соціальної роботи з різними групами суспільства.

Загальна характеристика джерел соціальної роботи та їх класифікація. Міжнародні нормативно-правові акти. Міжнародний пакт про цивільні і політичні права, Загальна декларація прав людини, Міжнародна Декларація етичних принципів соціальної роботи, Міжнародні етичні стандарти. Закони та підзаконні акти України в сфері соціальної роботи.

Тема 38. Стандарти соціального захисту в міжнародних правових актах
Функції та принципи міжнародного права захисту прав людини та основних свобод

Тема 39. Держава на захисті дитини. Правовий статус дитини за законодавством України.

Права дитини відповідно до Конвенції про права дитини та Закону України «Про охорону дитинства». Підстави позбавлення батьківських прав. Особи, які мають право звернутися з позовом до суду про позбавлення батьківських прав. Правові наслідки позбавлення батьківських прав. Поновлення батьківських прав. Відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав. Поняття усиновлення.

Тема 40. Правові основи соціальної роботи з людьми похилого віку.

Правовий статус осіб похилого віку за законодавством України. Організація надання допомоги особам похилого віку. Соціальне обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян. Будинки-інтернати (пансіонати) для громадян похилого віку. Спеціальний будинок-інтернат для престарілих та інвалідів.

Тема 41. Міжнародні норми у сфері соціального забезпечення

Міжнародно-правове регулювання соціального забезпечення на сучасному етапі

Тема 42. Правові засади соціальної роботи з людьми, які мають функціональні обмеження.

Реалізація державної політики соціального захисту людей з обмеженими фізичними можливостями в нормативно-правових актах. Соціальний захист осіб з інвалідністю. Процедура встановлення інвалідності. Медичні та правові критерії інвалідності. Державна типова програма реабілітації осіб з інвалідністю. Індивідуальна програма реабілітації та адаптації осіб з інвалідністю.

Тема 43. Соціальні стандарти у сфері соціального захисту.

Регламентация відносин соціальної роботи в Україні. Соціальні стандарти.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни «Соціальна робота сім'ями дітьми та жінками»

Змістовний модуль 1. Соціальна робота з сім'ями

Тема 1. Сім'я як соціальна система.

Сім'я як соціальна група. Типологія сімей. Функції сім'ї. Загальні проблеми сучасних сімей. Шляхи подолання сімейних конфліктів.

Тема 2. Соціальна допомога в історичній ретроспективі

Соціальна допомога та виховання у первісному суспільстві. Архаїчний період в історії соціальної роботи. Підходи світової науки до питання виховання як суспільного явища. Особливості соціального виховання на різних етапах первіснообщинного ладу. Організація соціальної допомоги у середньовіччі. Християнська церква як перший соціальний інститут. Становлення і розвиток конфесійних теоретичних підходів до проблем допомоги і підтримки. Соціальна допомога в період капіталістичних суспільних відносин (XVII-XIX ст.). Передумови виникнення, формування соціально-економічних основ соціальної допомоги. Особливості державно-громадської моделі соціальної допомоги. Наукові підходи до місця і ролі держави і громадськості соціальної допомоги. Умови формування державно-громадської моделі соціальної допомоги.

Тема 3. Особливості соціальної роботи з сім'єю на сучасному етапі
Особливості соціальної роботи з сім'єю. Специфіка сім'ї як соціального інституту. Завдання, що розв'язує соціальний працівник у сім'ї. Поняття «проблемна ситуація» та «важка життєва ситуація». Принципи соціальної роботи з сім'єю. Соціальна робота як професійна діяльність. Характеристика структури соціальної роботи в Україні. Державні організації як суб'єкти соціальної роботи. Недержавні організації як суб'єкти соціальної роботи. Фізичні особи як суб'єкти соціальної роботи. Соціальна профілактика як аспект соціальної політики держави. Сутність соціальної профілактики. Об'єкти та суб'єкти соціальної профілактики. Рівні профілактики. Нормативно-правова база держави в напрямку профілактики негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі.

Тема 4. Основні напрями соціальної роботи з сім'єю
Сімейна терапія. Сімейна психопрофілактика. «Сімейна угода». Сімейне консультування. Сімейне посередництво у розв'язанні сімейних конфліктів. Соціальне обслуговування сім'ї. Соціально-реабілітаційна робота з сім'єю. Соціально-профілактична робота з сім'єю. Соціальний супровід сім'ї. Соціальне інспектування.

Тема 5. Законодавче забезпечення соціальної роботи з сім'єю в Україні
Проблеми і перспективи розвитку сім'ї в Україні. Здійснення соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю. Відповідальність за порушення законодавства у сфері соціальної роботи із сім'єю, дітьми та молоддю. Міжнародне співробітництво у сфері соціальної роботи із сім'єю, дітьми та молоддю.

Тема 6. Виховання дітей в сучасній сім'ї
Проблеми дітей і батьків у сучасній сім'ї. Методи діагностики батьківського ставлення до дітей. Взаємини між батьками та дітьми. Особливості

національного виховання. Сучасні підходи до проблеми національного виховання.

Тема 7. Соціальна робота з багатодітними сім'ями

Соціальна робота з багатодітними сім'ями. Багатодітна сім'я як об'єкт соціальної роботи. Типологія багатодітних сімей. Соціально-економічні проблеми багатодітних сімей. Форми і методи роботи із молодими багатодітними сім'ями. Сімейне спілкування у багатодітних сім'ях і його роль у національному вихованні. Значення емоцій, роль матері у формуванні мови дитини. Психологічні особливості виховання у багатодітній сім'ї. Формування громадянської позиції в національному вихованні. Роль сім'ї у формуванні національно-свідомої особистості. Гідність, честь та патріотизм як провідні орієнтири у вихованні дитини. Сім'я як соціальна група. Соціальна робота з багатодітними сім'ями. Типологія сімей. Функції сімей. Сучасні проблеми сімей. Шляхи подолання сімейних конфліктів

Тема 8. Соціальна робота з неповними сім'ями

Напрямок та зміст соціально-педагогічної роботи з неповною сім'єю. Робота шкільного соціального працівника з неповною сім'єю.

Тема 9. Соціальна робота з сім'ями групи ризику

Особливості роботи соціального працівника з сім'ями групи ризику в мікрорайоні. Причини потрапляння сімей у групи ризику. Технологія роботи соціального працівника з сім'ями групи ризику в мікрорайоні. Особливості вуличної соціальної роботи. Переваги та обмеження вуличної соціальної роботи. Вулична соціальна робота з дітьми вулиці. Вулична соціальна робота як засіб профілактики ВІЛ/СНІДу серед споживачів ін'єкційних наркотиків. Заклади для організації допомоги вуличним дітям. Специфіка вуличної соціальної роботи. Роль та призначення вуличної соціальної роботи. Основні завдання вуличної соціальної роботи. Основні напрямки вуличної соціальної роботи. Вулична соціальна робота з дітьми. Вулична соціальна робота з особами, які вживають психоактивні речовини. Вулична соціальна робота з бездомними людьми.

Тема 10. Зміст та методи соціальної роботи з неблагополучними сім'ями

Зміст та методи соціальної роботи з неблагополучними сім'ями. Особливості соціально-педагогічної діяльності із конфліктними родинами. Соціальна допомога сім'ям, де батьки зловживають алкоголем, наркотиками. Робота соціального педагога з батьками, які мають низький морально-культурний рівень. Зовні благополучні сім'ї та допомога їм у вирішенні родинних проблем. Соціально-педагогічна робота з неблагополучними сім'ями. Методики роботи соціального педагога з неблагополучними сім'ями. Освітня та посередницька соціально-педагогічна допомога. Форми соціально-педагогічної роботи з сім'єю. Робота з сім'єю, де є насильство щодо членів

родини. Теорії насильства в сім'ї. Форми насильства. Види, форми, наслідки насильства. Етапи роботи з дорослими членами сім'ї, до яких було застосовано насильство. Установи, що працюють із сім'ями щодо запобігання та усунення насильства в сім'ї. Соціальний супровід сімей, де є насильство. Соціальний супровід сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Нормативно-правова основа соціального супроводу. Організаційно-методичні основи соціального супроводу. Соціальне оточення сім'ї. Форми соціальної підтримки.

Тема 11. Технології соціальної роботи з мігрантами та вимушеними переселенцями

Організація роботи з людьми без визначеного місця проживання. Категорія громадян, які відносяться до осіб без визначеного місця проживання. Соціальний портрет осіб без визначеного місця проживання.

Тема 12. Особливості соціальної роботи з сім'ями, що пережили втрату

Поняття «стресова ситуація». Стрессова ситуація в сім'ї. Форми роботи з сім'єю, яка стала неблагополучною внаслідок втрати. Особливості соціальної роботи з дорослими членами сім'ї щодо подолання втрати. Особливості соціальної роботи з дітьми, що пережили втрату.

Тема 13. Соціальна робота з прийомними сім'ями

Залучення кандидатів у прийомні батьки. Оцінка потенційних прийомних батьків. Порядок схвалення кандидатів у прийомні батьки. Влаштування дітей у прийомну сім'ю. Соціальний супровід прийомних сімей та прийомних дітей. Соціальна робота з неповними сім'ями. Напрямок та зміст соціально-педагогічної роботи з неповною сім'єю. Робота шкільного соціального працівника з неповною сім'єю.

Тема 14. Соціальна робота з молодими сім'ями

Молода сім'я: поняття і основні проблеми. Проблеми молодих сімей. Особливості соціальної роботи з молодістю сім'єю.

Змістовний модуль 2. Соціальна робота з дітьми і жінками

Тема 15. Соціальна робота з дітьми-сиротами

Соціальна робота з дітьми-сиротами. Сирітство в Україні як соціальне явище та його розповсюдження у сучасному суспільстві. Система органів соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Прийомна сім'я форма соціального захисту та адаптації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Вразливі групи дітей. Діти-сироти. Соціальне сирітство. Діти позбавлені батьківського піклування. Соціально-правові проблеми здійснення опіки та усиновлення дітей. Проблеми встановлення опіки над дітьми сиротами та дітьми, що залишилися

без батьківського піклування. Соціальна робота у дитячих будинках сімейного типу. Поняття соціального розвитку БДСТ. Основні закони стосовно роботи дитячих будинків сімейного типу. Соціальна робота з дітьми, що залишилися без піклування батьків. Діти, які залишилися без батьківського піклування, як категорія соціальної роботи. Соціальна робота з дітьми, що залишилися без піклування батьків: історія і сучасність. Нормативно-правова база в роботі з дітьми, що залишилися без піклування батьків

Тема 16. Соціальна робота з дітьми вулиці

Соціальна робота з дітьми вулиці. Проблема «дітей вулиці» у вітчизняній та зарубіжній теорії і практиці соціального розвитку. Психологічна підтримка дітей вулиці. Проблема „дітей вулиці” в статистичних дослідженнях. Зміст соціального розвитку, форми та методи роботи з дітьми вулиць. Проблема вуличної безпритульності в Україні. Поняття «діти вулиці». Причини виникнення проблеми безпритульності. Психологічні особливості безпритульних дітей. Профілактика бездоглядності та безпритульності в українському суспільстві. "Діти вулиці", їх шлях на вулицю. Причини появи соціального явища “діти вулиці”. Соціально-правові основи захисту дітей, що потребують, соціально-педагогічної допомоги.

Тема 17. Соціальна робота з дітьми-інвалідами

Соціально-психологічна характеристика дітей-інвалідів. Поняття інвалідності. Соціальний захист дітей-інвалідів. Система освіти дітей з особливими потребами. Основні проблеми дітей інвалідів на шляху до самореалізації. Зміст реабілітації дітей з функціональними обмеженнями

Тема 18. Соціальна робота з дітьми групи ризику

Соціальна робота з дітьми групи ризику. Поняття діти групи ризику. Фактори та причини виникнення категорії дітей «групи ризику». Соціально-педагогічна діяльність з дітьми групи ризику. Технології роботи з дітьми групи ризику. Соціальна робота з дітьми вулиці та дітьми групи ризику. Проблема «дітей вулиці». Психологічна підтримка дітей вулиці. Особливості соціальної роботи з неповнолітніми, що повернулися з місць позбавлення волі. Соціальний супровід осіб, звільнених з місць позбавлення волі. Профілактична робота зі звільненими з місць позбавлення волі. Соціальна робота з неповнолітніми з алкогольною та наркотичною залежністю і перспективи її розвитку в Україні. Суспільна небезпечність алкоголізації населення, динаміка її розповсюдження. Причини та умови, що сприяють вживанню алкоголю. Соціальні та спадкові фактори. Мотиви вживання алкоголю.

Тема 19. Соціальна робота з дітьми, які зазнали насилля

Соціальна робота з дітьми, які зазнали насилля. Насильство дітей у сім'ї як актуальна соціальна проблема. Прояви жорстокого ставлення у сім'ї. Види

наси́льства щодо дітей: причини і наслідки. Жорстокість до дітей в сім'ї як історична проблема. Соціально педагогічна робота з дітьми, які зазнали насилля. Робота з батьками, щодо попередження насилля над дітьми. Насильство над дітьми як актуальна проблема, сучасного суспільства. Форми жорстокого поводження з дітьми. Види насильства щодо дітей: причини і наслідки. Жорстокість до дітей в сім'ї як історична проблема. Соціально педагогічна робота з дітьми, які зазнали насилля. Запобіжні заходи проти насильства над дітьми. Специфіка соціальної роботи з людьми суїцидальної поведінки. Загальне поняття суїциду. Соціально-психологічний портрет осіб, що схильні до суїцидальної поведінки. Ознаки і характеристика суїцидальної поведінки. Проблеми віктимології та суїцидальної поведінки. Поняття і система віктимологічної профілактики. Форми та методи віктимологічної профілактики. Особа потерпілого та її правовий захист. Класифікація жертв злочинів. Механізм суїцидальної поведінки.

Тема 20. Соціальна робота з дітьми девіантної поведінки

Поняття і сутність девіантної поведінки. Види і форми девіантної поведінки. Психологічні особливості розвитку дітей і підлітків з девіантною поведінкою. Напрями, форми і методи соціально - педагогічної роботи з дітьми з девіантною поведінкою.

Тема 21. Особливості соціальної роботи з молоддю

Особливості соціальної роботи з молоддю. Молодь як особлива соціально-демографічна група. Поняття «молодь». Вікова характеристика. Стисла характеристика соціально-проблемного «молодіжного поля». Приклади соціальної роботи в Україні з молоддю. Робота різних соціальних агенцій з даною категорією. Соціальний захист молоді в діяльності соціальних служб для молоді. Молодь як суб'єкт соціального захисту. Нормативно-правова база соціального захисту молоді. Особливості організації роботи соціальних служб для молоді. Програма реалізації молодіжної політики в регіоні. Соціально-педагогічна робота з підлітковими групами, та молодіжними об'єднаннями. Проблеми підлітків та молоді. Групи як об'єкт соціально-педагогічної діяльності. Методика соціально-педагогічної роботи з групами, підлітковими та молодіжними об'єднаннями. Соціальна робота і молодіжна політика. Правові основи соціальної роботи з молоддю. Соціальне обслуговування та супровід молоді. Центри соціальних служб для молоді. Особливості соціальної роботи з віл-інфікованою та хворою на СНІД молоддю. Основні принципи та напрями профілактичної роботи з різними категоріями і групами населення: діти, підлітки, молодь, батьки, вчителі, ін'єкційні наркомани. Форми та методи профілактичної діяльності соціальних працівників.

Тема 22. Окреслення проблеми торгівлі людьми в Україні

Суб'єкти та об'єкти торгівлі людьми. Медико-психологічні та соціальні наслідки торгівлі людьми. Принципи надання допомоги потерпілим. Права

людей, потерпілих від торгівлі людьми. Особливості індивідуального консультування потерпілих.

Тема 23. Технології соціальної роботи з жінками

Технології соціальної роботи з жінками. Соціальні проблеми жінок. Державна політика щодо поліпшення становища жінок. Технології соціальної роботи з жінками. Соціальна робота з особами, що займаються секс-бізнесом. Визначення поняття «секс-працівник». Структура секс-бізнесу. Соціально-психологічні та поведінкові характеристики жінок секс-бізнесу. Організація роботи з жертвами “торгівлі людьми”. Правові основи соціальної роботи у сфері попередження торгівлі людьми. Ціль, завдання і принципи соціальної роботи по упередженню торгівлі людьми і надання допомоги потерпілим. Соціальна профілактика торгівлі людьми. Технології соціальної роботи з жінками. Соціальні проблеми жінок. Державна політика щодо поліпшення становища жінок. Технології соціальної роботи з жінками

Тема 24. Досвід соціальної роботи з сім'ями, дітьми і жінками у зарубіжних країнах

Соціальна робота у США. Сутність соціальної роботи в США. Соціальна робота з сім'єю. Специфіка діяльності служб захисту дітей від насильства у сім'ї в США. Соціальна робота в школі. Соціальне обслуговування інвалідів. Соціальне обслуговування мігрантів і біженців. Соціальна робота у Великобританії. Становлення та особливості соціальної роботи. Соціальна робота в школі. Британська технологія сімейного проекту «Мостова сім'я». Соціальна робота з інвалідами. Специфіка та напрями благодійної роботи з вразливими сім'ями. Соціально-педагогічна робота у Німеччині. Становлення соціально-педагогічної роботи. Соціальна допомога дітям, підліткам і їхнім родинам. Соціальний захист дітей. Соціальний захист населення. Соціальне обслуговування інвалідів. Соціально-педагогічна робота у Франції. Організація соціальної роботи. Соціальна робота з сім'ями. Соціальне обслуговування осіб з інвалідністю. Технологія взаємних зобов'язань «Соціальний контракт». Соціальне обслуговування мігрантів і біженців. Технології соціальної роботи і реалізації сімейної політики зарубіжних держав. Вплив демографічних факторів на формування сімейної політики в Європейському Союзі. Загальні відомості про сімейну політику в країнах зарубіжних держав. Сімейна політика в ЄС приклад Польщі. Технології соціальної роботи з різними типами сімей. Соціальна робота у Швеції. Соціальна робота в громаді. Шведський досвід роботи з сім'єю. Соціальна робота з дітьми та молоддю. Підліткові клуби. Соціально-педагогічна робота у Росії. Основні етапи розвитку допомоги й взаємодопомоги в Росії. Соціальна робота з молоддю. Принципи державної молодіжної політики. Соціальне обслуговування осіб з інвалідністю. Підвищення рівня життя бідних та малозабезпечених. Технології роботи з вразливими сім'ями. Соціальна політика КНР та Японії. Особливості соціальної політики в КНР. Педагогічні

засади родинного виховання в китайській сім'ї. Система освіти та виховання в Китаї. Соціальний захист населення: досвід Японії. Соціальне обслуговування осіб з інвалідністю у Японії.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни «Місцеве самоврядування і соціальна робота»

Тема 1. Сутність місцевого самоврядування.

Моделі місцевого самоврядування. Істотні принципи місцевого самоврядування. Організаційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні.

Тема 2. Концептуальні та конституційні основи місцевого самоврядування.

Місцеве самоврядування як основа конституційного ладу, основоположний принцип організації публічної влади на місцях у демократичній правовій державі. Місцеве самоврядування як форма самоорганізації жителів сіл, селищ, міст і територіальних одиниць середнього і регіонального рівнів. Місцеве самоврядування як гарантоване державою право і реальна здатність територіальних громад (територіальних спільнот громадян) самостійно вирішувати питання місцевого значення. Європейська Хартія місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування як форма децентралізації виконавчої влади. Сучасні концепції місцевого самоврядування, їх вплив на практику державотворення в Україні. Державницька концепція. Громадська концепція. Концепція муніципального дуалізму.

Тема 3. Система місцевого самоврядування, її елементна характеристика.

Погляди на природу людської поведінки та їх вплив на прийняття політичних рішень. Цінності та їх врахування при формуванні соціальної політики. підходи до прийняття і розуміння цінностей: моральний абсолютизм та консеквеціалізм. Класифікація моделей соціального захисту Ф. Вільямс, Р. Тітмуса, Еспінг-Андерсена і Лейбфріда. Ліберальна та соціально-демократична моделі соціального захисту.

Тема 4. Правові засади місцевого самоврядування.

Ціннісні передумови культурні передумови політичні передумови. Соціально-демографічні передумови. Демографічні тенденції, що вплинули на їх формування Економічні передумови. Вплив економічного стану країни на розвиток соціальної сфери. Географічні/територіальні передумови.

Тема 5. Децентралізація як основний напрям реформування місцевого самоврядування.

Чинники формування соціальної політики. Чинники пропозицій та попиту на соціальні програми за Т. Ганслі. Чинники формування соціальної політики в Україні.

Тема 6. Концептуальні засади реформування місцевого самоврядування в умовах децентралізації повноважень в Україні.

Класифікація нормативно-правових актів. Групи документів, що визначають державну соціальну політику та її реалізацію (на прикладі України). Підходи до класифікації інституцій, які мають відношення до формування та реалізації соціальної політики. Організаційні рівні інституцій. Інституційна база соціальної політики в Україні: відомча мережа.

Тема 7. Специфіка соціальної роботи у громаді.

Поняття інструментів політики та їх класифікації. Інструменти, що використовують центральність як ресурс, фінансові ресурси Інструменти, що використовують владні повноваження та організацію як ресурс. Використання їх в Україні. Інструменти соціальної політики за Т. Ганслі.

Тема 8. Методологічні підходи у роботі соціальних працівників в громаді.

Ресурси та джерела фінансування соціальної політики. Методи фінансування соціальної політики. Методи фінансування соціальної політики.

Тема 9. Завдання й функції соціального працівника у громаді.

Документальна та інституційна база соціальної політики. Інструменти соціальної політики. Фінансування соціальної політики.

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО
ЕКЗАМЕНУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ**

**Перелік питань з навчальної дисципліни
«Теорія соціальної роботи»**

1. Обґрунтуйте яке місце посідає соціальна робота в структурі гуманітарних наук. Що таке соціальна робота як інтегральна і спеціальна дисципліна?
2. Охарактеризуйте суб'єкти та об'єкти соціальної роботи, покажіть їх взаємозв'язок.
3. Розкрийте суть психодинамічної моделі соціальної роботи.
4. Опишіть теоретичні засади та принципи роботи з бездомними людьми.
5. Назвіть перспективи розвитку соціальної роботи в Україні. Опишіть ключові напрямки становлення соціальної роботи як професії.
6. Розкрийте основні види насильства над дітьми і загальні індикатори, що свідчать про те, що дитина зазнала насильства.
7. Розкрийте сутність поняття девіантна поведінка. На які види у соціальній роботі поділяють девіантну поведінку, охарактеризуйте їх?
8. Назвіть педагогічні методи у соціальній роботі. Опишіть суть і значення педагогіки у соціальній роботі.
9. Дайте класифікацію форм і методів у соціальній роботі.
10. Назвіть актуальні проблеми соціальної роботи.
11. Визначить роль психології в соціальній роботі. Назвіть психологічні методи та технології.
12. Охарактеризуйте конституційні засади соціальної роботи. Назвіть основні положення Конституції України щодо прав і свобод людини.
13. Назвіть та дайте характеристику клієнтів соціальної роботи (маргіналізованих верств населення).
14. Соціально-педагогічна компетентність спеціаліста з соціальної роботи. Педагогічні методи і технології в соціальній роботі.
15. Які Ви знаєте установи, заклади, організації соціального захисту населення?
16. Охарактеризуйте та складіть перелік якостей та вмінь, важливих для ефективного спілкування.
17. Назвіть цінності, які на Вашу думку, займають основне місце у соціальній роботі.
18. Розкрийте суть поняття «тавро», «стигма», «стереотип», «дискримінація». Імпауермент у соціальній роботі.
19. Як Ви розумієте поняття «цінності соціальної роботи» та в чому полягає їхнє значення?
20. Назвіть історичні етапи розвитку соціального забезпечення. Благодійність, доброчинність, державний захист.
21. Назвіть основні біологічні та психологічні зміни в старості.
22. Назвіть пріоритети соціальної політики.

23. Розкрийте структуру та функції спілкування.
24. Охарактеризуйте суть емпатії. Які її рівні більш прийнятні для соціальних працівників.
25. Проаналізуйте основні напрями профілактичної роботи із запобігання насильства над дітьми.
26. Охарактеризуйте нормативно-правові акти, які регулюють соціальну роботу в Україні.
27. В чому полягає зміст роботи соціальних служб для молоді? Що є пріоритетними напрямками діяльності центрів соціальної служби для молоді?
28. Опишіть теоретичні засади роботи з дітьми сиротами.
29. Проаналізуйте роботу територіальних центрів соціального обслуговування людей похилого віку та одиноких непрацездатних громадян.
30. Охарактеризуйте категорії громадян груп ризику.
31. Проаналізуйте систему правового забезпечення соціальної роботи в Україні.
32. Назвіть види соціальних послуг, що можуть надаватись соціальними працівниками.
33. Розкрийте основні види насильства над дітьми і загальні індикатори, що свідчать про те, що дитина зазнала насильства.
34. Що таке бездомність? Які причини бездомності Ви можете назвати?
35. Проаналізуйте організаційну структуру центру сім'ї дітей та молоді.
36. Охарактеризуйте теоретичні основи роботи з людьми похилого віку.
37. Проаналізуйте організаційну структуру територіального центру медико-соціальної реабілітації. Визначте категорії громадян з якими вони працюють.
38. Назвіть основні напрямки роботи та зміст діяльності Соціальних служб сім'ї дітей та молоді.
39. Назвіть етичні принципи та стандарти соціальної роботи.
40. Назвіть напрями соціальної роботи з безробітними громадянами.

Перелік питань з навчальної дисципліни «Методика і технологія соціальної роботи»

1. Розкрийте предмет і завдання методики та технології соціальної роботи.
2. Охарактеризуйте моделі та стилі спілкування.
3. Розкрийте зміст технологізації соціальних процесів. Опишіть технології соціальної роботи.
4. Охарактеризуйте метод інтерв'ю, як основний метод консультування.
5. Розкрийте роль різноманітних закладів у здійсненні соціальної роботи
6. Охарактеризуйте суть соціальної діагностики, застосування її методів у соціальній роботі.
7. Проаналізуйте комунікативну діяльність соціального працівника.

8. Проаналізуйте роль соціально-психологічного клімату в колективі.
9. Розкрийте зміст поняття «гендерологія» у соціальній роботі.
10. Які види насилля над дітьми Вам відомі. У чому вони можуть виявлятися.
11. Розкрийте суть і зміст соціальної адаптації. Особливості реалізації.
12. Опишіть суть і зміст соціальної реабілітації. Види реабілітації. Особливості реалізації.
13. Яку роль відіграє жінка у суспільстві. Охарактеризуйте систему соціального захисту жінок в нашій державі.
14. Охарактеризуйте суть і зміст соціальної терапії. Види терапії. Особливості реалізації.
15. Як відбувається розвиток соціальної роботи в Швеції.
16. Розкрийте зміст технології соціальної корекції. Назвіть напрями корекційного впливу.
17. Опишіть сутність і особливості ділового спілкування.
18. Опишіть специфіку консультування у соціальній роботі.
19. Які технології соціальної роботи використовуються у сфері зайнятості населення?
20. Назвіть та охарактеризуйте технології соціальної роботи з дітьми сиротами.
21. Яке місце займає телефонне консультування у соціальній роботі.
22. Опишіть психологічні моделі соціальної роботи.
23. Назвіть конституційні засади соціальної роботи. Основні положення Конституції України щодо прав і свобод людини
24. Опишіть завдання консультативної діяльності соціального працівника в організації.
25. Проаналізуйте технології соціальної роботи з молоддю.
26. У чому полягає суть соціально-педагогічної компетентності спеціаліста з соціальної роботи. Назвіть педагогічні методи і технології в соціальній роботі.
27. Охарактеризуйте технології соціальної роботи з молоддю сім'єю по стабілізації сімейних стосунків.
28. Проаналізуйте актуальні проблеми соціальної роботи.
29. Розкрийте зміст технології соціальної роботи з особами з девіантною поведінкою. Дайте визначення поняття та змісту терміну «девіантна поведінка».
30. Проаналізуйте причини інвалідності та назвіть шляхи їх запобігання.
31. Що таке «сім'я» як об'єкт соціальної роботи? Назвіть типи і функції сім'ї.
32. Проаналізуйте основні положення Конституції щодо прав і свобод людини.
33. Як відбувається соціальний захист інтересів жінок в нашій державі та закордоном.
34. У чому полягає просвітницька діяльність соціального працівника і психодіагностика в організації.

35. Розкрийте основні види насильства над дітьми і загальні індикатори, що свідчать про те, що дитина зазнала насильства у сім'ї.
36. Опишіть формування системи соціального захисту населення на сучасному рівні.
37. Охарактеризуйте моделі соціальних служб для жінок.
38. Назвіть основні потреби сімей де виховуються діти з обмеженими можливостями.
39. Як відбувається соціальна робота з людьми похилого віку.
40. Визначить роль Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» у площині становлення вітчизняної політики сприяння соціалізації людей з особливими потребами.

Перелік питань з навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення»

1. Охарактеризуйте місце і роль соціального забезпечення у соціальній політиці Української держави.
2. Визначте суб'єкти права, що забезпечують реалізацію права на соціальний захист.
3. Конституція України – джерело норм права соціального забезпечення.
4. Проаналізуйте співвідношення права соціального забезпечення з суміжними галузями права (трудове, адміністративне, фінансове та цивільне).
5. Охарактеризуйте поняття і предмет права соціального забезпечення.
6. Проаналізуйте види та порядок надання соціальних пільг, коло осіб, на яких розповсюджуються пільги. Законодавство про пільги.
7. Охарактеризуйте законодавство України, що регулює сферу пенсійного забезпечення.
8. Проаналізуйте значення трудового стажу в призначенні пенсій. Пільговий порядок обчислення трудового стажу. Докази трудового стажу.
9. Охарактеризуйте державне управління у сфері соціального забезпечення. Система органів та їх компетенція.
10. Розкрийте суть Концепції соціального забезпечення населення України
11. Охарактеризуйте джерела права соціального забезпечення.
12. Охарактеризуйте поняття, основні ознаки, види правовідносин у праві соціального забезпечення.
13. Охарактеризуйте розвиток права соціального забезпечення на сучасному етапі реалізації реформ в соціальній сфері.
14. Проаналізуйте передумови виникнення, зміни та припинення правовідносин у сфері соціального забезпечення.
15. Охарактеризуйте поняття і предмет права соціального забезпечення.
16. Нова пенсійна система в Україні: сучасний стан пенсійного забезпечення та впровадження пенсійного страхування в Україні.

17. Охарактеризуйте функції і повноваження органів законодавчої і виконавчої влади, як суб'єктів соціального права.
18. Проаналізуйте повноваження Міністерства соціальної політики України та його органів у сфері соціального забезпечення.
19. Проаналізуйте основні функції Пенсійного фонду України та його регіональних органів.
20. Охарактеризуйте основні функції права соціального забезпечення.

**Перелік питань з навчальної дисципліни
«Соціальна робота з сім'ями дітьми та жінками»**

1. Розкрийте зміст поняття «життєві кризи особистості».
2. Назвіть особливості, які долає особистість під час кризи.
3. Які види конфліктів Ви знаєте?
4. Як спосіб життя впливає на соматичне та психологічне здоров'я людини?
5. Дайте загальну характеристику найпоширеніших наркотиків.
6. Назвіть критерії наявності наркотичної залежності.
7. Опишіть етапи формування наркотичної залежності.
8. Як Ви вважаєте, чому злочинність неповнолітніх є однією із найактуальніших проблем сучасності?
9. Назвіть основні мотиви скоєння злочинів неповнолітніми.
10. Опишіть вікові особливості неповнолітніх засуджених, що знаходяться у виховних колоніях
11. Яким чином здійснюється соціальний захист громадян похилого віку?
12. Назвіть основні психологічні зміни в старості. Що таке сімейне насилля?
13. Назвіть загальні індикатори, що свідчать про те, що дитина зазнала насильства. Розкрийте причини сімейного насилля.
14. Як Ви вважаєте яким чином можна запобігти дитячим психологічним травмам?
15. Що таке суїцид? Розкрийте основні форми суїцидальної поведінки.
16. Розкрийте зміст профілактики суїцидальної поведінки.
17. Назвіть суїцидальні комунікації. Назвіть основні методи психокорекційної роботи з суїцидентами.
18. Розкрийте сутність поняття девіантна поведінка. На які види у соціальній роботі поділяють девіантну поведінку, охарактеризуйте їх?
19. Які заходи лежать в основі реабілітації дітей з девіантною поведінкою?

**Перелік питань з навчальної дисципліни
«Місцеве самоврядування і соціальна робота»**

20. Охарактеризуйте поняття та суть місцевого самоврядування
21. Розкрийте сутність соціологічного, політико-правового та соціально-педагогічного підходів до розуміння громади.
22. Назвіть основні теорії місцевого самоврядування.

23. Вкажіть рівні нормативно-правового регулювання місцевого самоврядування в Україні
24. Опишіть ознаки територіальної громади.
25. Яка структура Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»?
26. Дайте характеристику ресурсного забезпечення соціальної роботи в громаді.
27. Розкрийте суть конституційно-правових засад місцевого самоврядування в Україні?
28. Охарактеризуйте вибори у системі місцевого самоврядування в Україні.
29. Назвіть порядок формування місцевих рад.
30. Назвіть порядок формування виконавчих органів місцевого самоврядування.
31. Охарактеризуйте принципи організації соціальної роботи спеціаліста на рівні громади.
32. Які типи громад ви знаєте?
33. Опишіть шляхи і засоби формування морально-етичної культури працівників соціальних служб.
34. Які повноваження належать до виняткової компетенції рад?
35. Опишіть зміст власних повноважень.
36. З якою метою соціальний працівник складає карту громади?
37. Охарактеризуйте зміст делегованих повноважень.
38. Назвіть основні ознаки та принципи місцевого самоврядування.
39. Яка роль ініціативної групи у вирішенні проблем локального рівня?
40. Що означає ратифікація Європейської хартії місцевого самоврядування?
41. У чому відмінність між моніторингом та оцінкою соціального проекту?
42. Проаналізуйте конституційні гарантії щодо соціального захисту громадян України.
43. Що таке представницький орган місцевого самоврядування в Україні?
44. Назвіть види соціальних допомог, що можуть надаватись органами місцевого самоврядування.

КОМПЛЕКСНІ ВИРОБНИЧІ СИТУАЦІЇ

1.Сашко не ходить до школи. Хлопчик разом зі своїм старшим братом обікрав сусідів; вкрав золото і гроші, купив солодошів і роздав дітям в дворі. До своїх проступків відноситься некритично, входить в кримінальну групу підлітків, в якій підкоряється правилам морального кодексу з опорою на свої спотворені уявлення «кодексу честі». До третього класу Сашко вчився добре, але потім поступово знизив рівень успішності, став більше закритим для батьків, учителів, проявляє впертість; конфліктує з однолітками. Батькам важко вплинути на Сашка, заборонити спілкуватися з своєю компанією, де сильно впливає лідер. У самого Сашка відсутня навичка самоконтролю і самокритичного ставлення до себе, порушена емоційно-вольова сфера, засвоєні звички палити і нецензурно висловлюватися

Визначити, про який вид і форму прояву девіації йде мова в наведеному прикладі. Визначте причини даного виду девіації. Запропонуйте шляхи подолання негативних проявів поведінки, способи взаємодії.

2.Борис часто тікає з дому, ночує на горищах. Буває, що тижнями не буває вдома, а перебуває в іншому населеному пункті. Хлопчик позбавлений систематичної батьківської турботи, батьки ведуть асоціальний спосіб життя, за Борисом доглядає старенька бабуся. Борис є аутсайдером шкільного колективу. У хлопчика спостерігаються яскраво виражені ознаки важковиховуваності. Борис схильний до безцільного проведення часу.

Визначити, про який вид і форму прояву девіації йде мова в наведеному прикладі. Визначте причини даного виду девіації. Запропонуйте шляхи подолання негативних проявів поведінки, способи взаємодії.

3.Алла у 10 років спробувала палити. Зараз їй 13 років, вона випалює вдень одну пачку цигарок і вживає алкоголь. Більшу частину вільного часу проводить у групі підлітків, які виявляють аналогічну поведінку. Заняття в школі пропускає, рівень успішності є низьким. Батьки постійно зайняті зароблянням коштів для «нормального матеріального існування», постійно знаходяться на роботі; вихованням доньки займаються досить рідко (у випадках зауважень класного керівника). У спілкуванні з дорослими Алла є грубою, схильною до лихослів'я, проявляє впертість.

Визначити, про який вид і форму прояву девіації йде мова в наведеному прикладі. Визначте причини даного виду девіації. Запропонуйте шляхи подолання негативних проявів поведінки, способи взаємодії.

4.Хлопчик на ім'я Віктор має вік 12 років. Його виховує одна мама (батько зловживав алкоголем, через що сім'я розпалася; невдовзі він помер). В місті сім'я мешкає останні три роки в найманому житлі.

Мама – «реалізатор» на ринку, вільного часу майже не має. В неї два бажання – заробити грошей на квартиру й вийти заміж. Уваги сину приділяє мало (його потрібно нагодувати та вдягнути). Може 2-3 дні не з'являтися вдома через ділові та особисті справи. Віктор навчається в 6 класі досить посередньо, особливих здібностей та інтересів не має. Вчитель та інші учні його не люблять. Перші – через слабкі знання та погану дисципліну, другі – через нечесність, грубість. Слабких б'є, перед сильними схиляється, маніпулює ними, може зробити підлий вчинків.

Визначить чи існує небезпека того, що дитина скоїть злочин? Чи є підстави поставити Віктора на профілактичний облік в школі? Чи можна вважати неповну сім'ю Віктора неблагополучною? Хто має опікуватися майбутнім Віктора? Чи потребує описана ситуація втручання з боку міліції? Що можуть зробити працівники міліції для профілактики та корекції недоліків у формуванні особистості та поведінці Віктора?

5. Дівчина на ім'я Вікторія має вік 15 років. Її виховує мама та вітчим, в них народилася дитина, яка в знаходиться у центрі батьків уваги, а Вікторія почуває себе не потрібною. Рідний батько працює за кордоном, створив іншу сім'ю, з дочкою він не спілкується. Вікторія – дівчина симпатична, але не дуже здібна та працьовита. Вчиться вона не хоче, оскільки переконана, що завдяки розуму та чесної праці успіху в житті досягти неможливо. Під успіхом Вікторія розуміє «красиве» життя, їй подобаються коштовні речі, смачна їжа, весела музика. Їй знайомі «круті» хлопці мають «легкі» гроші, звідки вони беруться, їй байдуже. На прохання «друзів» Вікторія, в якій є «своя кімната» в квартирі батьків, зберігала якісь пакунки, коробки. В неї провели обшук, в пакунках виявилися крадені речі, наркотики, зброю, адже друзі займалися крадіжками з квартир.

Дівчина – співучасниця злочинців? Чи буде вона притягнута до кримінальної відповідальності? Чи буде Вікторія поставлена на профілактичний облік в школі? Чи можна вважати сім'ю Вікторії неблагополучною? Хто має опікуватися майбутнім Вікторії? Що можуть зробити соціальні працівники для профілактики та корекції вад особистості та поведінки Вікторії?

6. 17 річний Юрій, учень 11 класу, повертаючись 8 березня о 23 год. з гостей до дому й будучи у нетверезому стані, побачив сусіда Н., який спав під дверима власної квартири. Сусід був такий п'яний, що спроби розбудити його виявилися марними. На стук у двері ніхто не відповідав Юрій витягнув з кишені сусіда ключі, відкрив квартиру й затягнув того у хол. Юрій оглянув квартиру й побачив на серванті золоті вироби, в кишені сусіда знайшовся мобільний телефон, гроші. Все це та дещо інше (на суму 5 тис. грн..) він взяв собі та пішов спати до дому. Через деякий час в квартирі з'явилася господиня, яка викликала міліцію, сусідка чула й бачила, як Юрій стукав у двері квартири потерпілих. Юрія допитали й він визнав, що заходив у квартиру й взяв чужі речі. Йому проявлено звинувачення за ст. 185, ч. 1, 3 ККУ «Крадіжка з проникненням у житло», йому загрожує позбавлення волі терміном від 2 до 5 років.

Яка доля очікує Юрія? Хто та яку профілактичну роботу буде проводити з ним? Які можливі наслідки цієї роботи?

7. Молода жінка Катерина (28 років, банківський працівник) пішла з дому через постійні напади з боку чоловіка, Олега (32 роки, безробітний, вживає наркотики неін'єкційним шляхом) з яким 6 років проживає в громадянському шлюбі: погрози вогнепальною та холодною зброєю, побиття, шантаж.

У жінки немає документів (паспорт, ідентифікаційний код, свідоцтво про народження дитини), оскільки чоловік викрав їх, зберігає у себе і віддасть лише тоді, коли вона виписеться з квартири разом з дитиною (дитині 3 роки, зараз перебуває у батьків дівчини в Житомирській області). Жінка не знає, куди йти і де їй ночувати. Катерину підтримують батьки чоловіка, але після інциденту, коли батько Олега ледь не поплатився життям, коли захищав невістку (Олег накинувся на нього з ножем), вона не хоче звертатись до них та наражати їх на небезпеку. Чоловік вимагає дій терміново, інакше погрожує розправою над дитиною і батьками дівчини (поїде в село та покалічить усю родину).

Виділіть проблему або комплекс проблем у цій ситуації. Встановіть можливі причини, що призвели до розвитку такої ситуації. Визначте перелік фахівців (структур), які мають бути залучені до розв'язання ситуації і функцій кожного з них.

8. Світлана (29 років), розлучена і одна виховує двох дітей – Ваню (9 років) і Валю (4 роки). Світлана та її діти живуть на кошти, виплачувані на дітей. Ваня ходить до школи, Валю Світлана тричі на тиждень водить в дитячий садочок, коли відвідує курси шиття.

Медсестра у школі повідомила соціальному педагогу, що Ваня прийшов до школи з великим синцем на лобі та під оком. На відповідне запитання медсестри, хлопчик сказав, що впав з велосипеда. Під час огляду медсестра виявила численні гематоми на інших частинах тіла Вані – на сідницях, передпліччях, ногах та спині. Деякі з них вже майже загоїлись, а деякі були новими. Медсестра сказала Вані, що він ніяк не міг дістати всі ці пошкодження, впавши з велосипеда, і попросила його розповісти, що трапилося насправді. Ваня розплакався і відповів, що «мати розлютилась і запустила в нього сковорідку, тому, що вона посмажила рибу, а він її не захотів їсти». Він також повідомив: «Вона інколи б'є мене, коли сердиться. Вона каже, що якщо вона не примусить мене бути слухняним, то коли я виросту, стану таким, як батько».

Чи мають підстави підозри медсестри щодо жорстокого поводження з Ванею? Обґрунтуйте чому? Як передусім має вчинити соціальний педагог школи? Визначте перелік фахівців (структур), які мають бути залучені до розв'язання ситуації і функцій кожного з них.

9. У благополучній, забезпеченій сім'ї А., де є люблячі батьки син шестикласник (учень школи з поглибленим вивченням англійської мови) – великі проблеми. Хлопчик почав заїкатися, погано спить вночі і лише тільки мова заходить про

школу – в Андрійка починається істерика. Справа у тому що вчителька англійської мови «веде війну» з дитиною. Все почалося півроку тому, коли на запитання вчительки Андрійко дав правильну відповідь, а вчителька думала інакше – заперечила та висміяла відповідь. На наступний день Андрійко приніс у школу першоджерело, з якого він дав відповідь на запитання вчительки. Вчителька розцінила це як приниження своєї гідності та звинувачення у непрофесіоналізмі, після цього почала цькувати дитину, публічно принижувати, занижувати оцінки, висміювати перед класом. Хлопчик, що був відмінником, не міг допустити такої ситуації, намагався вчитися краще, але натомість конфлікт зростав. Лише через півроку хлопчик поскаржився батькам.

Виділіть проблему або комплекс проблем у цій ситуації. Встановіть можливі причини, що призвели до розвитку такої ситуації. Чи є у цій ситуації факт жорстокого поводження з дитиною? Визначте перелік фахівців (структур), які мають бути залучені до розв'язання ситуації і функцій кожного з них.

10. Батьки Олега (8 років) та Оксани (5 років) розлучені та проживають у різних містах. На сьогодні діти проживають разом із матір'ю та її новим чоловіком. Під час канікул діти проживають у батька. Батько помітив дивну поведінку Оксани, яка стала вживати нові слова, які стосувались статевих органів та безпосередньо статевого акту, у іграх з ляльками дитина відтворювала дії, що були схожими на статевий контакт, у малюнках використовувала переважно чорний колір. Батько тривалий час намагався поговорити з дітьми, і ось нарешті Оксана розповіла батьку про те, що вітчим у той час, коли мами немає вдома, грається з нею у дивні ігри, примушує роздягатися, роздягається сам, торкається інтимних частин тіла, кусається тощо. Олег підтвердив батькові, що він крадькома декілька разів бачив це. Під час розмови батька дітей з матір'ю, вона категорично все спростувала, сказала, що це або ж дитячі фантазії, або ж його намагання зруйнувати її нову сім'ю.

Виділіть проблему або комплекс проблем у цій ситуації. Чи має підстави підозра батька щодо жорстокого поводження з дитиною? Аргументуйте, чому? Хто є жертвою жорстокого поводження у ситуації та з боку кого? Яким чином потрібно діяти батьку, куди звертатись? Втручання яких фахівців та з якою метою вимагає ця ситуація?

11. Моїй доньці 20 років. Вона вже три роки заміжня. У сім'ї росте маленька дитина. Чоловік на сім років старший. До народження дитини все було добре, а з появою онука життя змінилося. Спочатку зять перестав приділяти доньці увагу, став ігнорувати. Сім'ю забезпечує добре, але при цьому кожного разу повторює «У тебе ж усе є, що тобі ще треба!». Потім все частіше став дорікати в тому, що вона нічим не займається, «просто сидить вдома», за дитиною погано доглядає, не так виховує (хоча сам у вихованні дитини не бере ніякої участі, посилаючись на те, що багато працює і йому ніколи). На прохання та сльози дочки відповідає криком, принижує, говорить, що якщо вона буде турбувати його по дрібницях, відправить в психіатричну клініку, а дитину забере. Потім перестав ночувати

вдома, гроші витрачає так, як йому хочеться, не порадившись при цьому з донькою. І якщо я завжди говорила дочці «Ти можеш, у тебе все в житті вийде!», то чоловік переконує її у протилежному! Дуже боляче і складно дивитися матері на те, як страждає її дочка і як повільно, але впевнено руйнується її життя і сім'я. Якщо раніше донька була ласкавою, доброю і відкритою дівчинкою, писала вірші і ділилася найпотаємнішим з матір'ю, то тепер це вже зовсім інша людина. Вона стала нервовою, дратівливою і замкнутою, часто плаче, а свою злість і образу зганяє на дитині. Перестала спілкуватися з подругами та родичами. Від допомоги матері відмовляється. За її словами, вона любить свого чоловіка і боїться його втратити.

Виділіть проблему або комплекс проблем у цій ситуації. Встановіть можливі причини, що призвели до розвитку такої ситуації. Чи є у цій ситуації факт жорстокого поводження? Визначте перелік фахівців (структур), які мають бути залучені до розв'язання ситуації і функцій кожного з них.

12.Моїй дочці 34 роки. Вона два роки живе в цивільному шлюбі з молодим чоловіком на десять років молодше. За останні два роки доньку практично не впізнати. Вона робить все, що той захоче. Останнім часом сильно нервує, злиться і «зривається» з найменшого приводу, говорить його словами, але більше всього боїться втратити. Йому ж це все тільки «на руку». Що хоче з нею те й робить. Принижує, б'є, ігнорує не тільки почуття дочки, але й мої. Всіляко намагається маніпулювати, забороняє їй бачитися з власною дочкою, говорить, що піде, як тільки вона це зробить. У результаті дочка вже більше року не приходила додому, не приділяє уваги онучці і невідомо де живе зараз.

Виділіть проблему або комплекс проблем у цій ситуації. Встановіть можливі причини, що призвели до розвитку такої ситуації. Чи є у цій ситуації факт жорстокого поводження? Визначте види насилля, що застосовувався по відношенню до жінки. Визначте перелік фахівців (структур), які мають бути залучені до розв'язання ситуації і функцій кожного з них.

13.Живу з чоловіком вісім років у цивільному шлюбі. За цей час у нас народилася донька. Спочатку все було добре, але з часом ситуація змінилася. Чоловік став випивати, з часом звільнився з роботи, а нової так і не знайшов. Життя стало просто нестерпним. Моєї зарплати на всю сім'ю не вистачає, при цьому з будинку постійно зникають гроші. Через нереалізованість в житті чоловік теж змінився. Сімейні питання вже давно перестали вирішуватися в спокійній обстановці, він починає кричати і нецензурно лаятися з будь-якого приводу. Практично кожен день наші сварки спостерігає дитина, плаче, нервується. Щоб образити мої почуття остаточно, і налаштувати дочку проти мене, чоловік розповідає дитині яка я погана мати. Я б забрала доньку й поїхала до батьків, але не можу, тому що квартира оформлена на мене. Та й до того ж він погрожує, якщо виженеш, говорить, знайду спосіб помститися тобі. «Пам'ятай, жити спокійним життям я тобі все одно не дам!».

Виділіть проблему або комплекс проблем у цій ситуації. Встановіть можливі причини, що призвели до розвитку такої ситуації. Чи є у цій ситуації факт жорстокого поводження? Визначте перелік фахівців (структур), які мають бути залучені до розв'язання ситуації і функцій кожного з них.

14. У шлюбі майже чотири роки. Маємо маленького сина. Ще до шлюбу мій майбутній чоловік міг мене принижувати та обзивати. Але я не зважала на це уваги, тому що дуже його любила і боялася втратити. Пізніше я завагітніла і ми мусили одружитися, хоч він і не хотів. Спочатку все було ніби добре, але поведінка чоловіка швидко почала змінюватися. Він починав дратуватися з найменшого приводу. Приниження, звинувачення та негативні репліки в мій бік стали вже звичним явищем. Що не день, то ставало все гірше і гірше... Я теж не могла мовчати... Вперше він мене вдарив, коли я була на сьомому місяці вагітності. Але після, на колінах і з квітами в руках, просив пробачення, казав що любить. Я пробачила... Незабаром побої повторилися знову. Останні два роки він регулярно б'є і мене, і дитину. Я не витримала, забрала сина і пішла з дому. До матері повернутися не можу, бо вона вживає алкоголь і живе так як їй подобається. Більше родичів я не маю. Отож доводиться підживити у друзів. Чоловік телефонує і постійно кличе додому, але я його дуже боюся. Каже, якщо я не повернуся, знайде і вб'є мене.

Виділіть проблему або комплекс проблем у цій ситуації. Встановіть можливі причини, що призвели до розвитку такої ситуації. Чи є у цій ситуації факт жорстокого поводження? Визначте перелік фахівців (структур), які мають бути залучені до розв'язання ситуації і функцій кожного з них.

15. Зрілий чоловік Кирило 17-річну Оксану взяв в дівцем. Невдовзі у подружжя народилась донечка – справжня втіха для немолодого батька, у якого вже й онуки були на той час. Кирило дав можливість здобути дружині якісну освіту, допоміг працевлаштуватися на хороше місце. Перебуваючи у подружніх стосунках, сім'я придбала квартиру у новобуді, приватний будинок у селі недалеко від Нетішина, автомобіль, гараж. Пізніше саме особливу ощадливість Кирила ставитимуть йому як докір: мовляв, за кожную копійку дружина повинна була відчитатись.

Почались проблеми... Жінка все частіше ставила перед собою питання: «А задля чого все це? І хто сильніший: наші стосунки чи час?»

У даному випадку меркантильні і матеріальні інтереси витіснили усе хороше й позитивне, що пов'язувало чоловіка і дружину більше десяти років. Сьогодні навіть донька не спілкується з татом. Дружина подала на розлучення, розподіл майна... Дійшло до того, що одного дня Кирило не зміг навіть потрапити на кухню, щоб зробити чаю – у двері вставили замок. Варто зазначити, що чоловік має серйозні захворювання, тому вживання гарячої їжі життєво необхідне. Попри все, чоловік сумлінно сплачує аліменти, ще частину коштів відкладає на окремий рахунок для доньки.

Виділіть проблему або комплекс проблем у цій ситуації. Встановіть можливі причини, що призвели до розвитку такої ситуації. Чи є у цій ситуації факт

жорстокого поводження? Хто є жертвою? Визначте перелік фахівців (структур), які мають бути залучені до розв'язання ситуації і функцій кожного з них.

16. До районного ЦСССДМ звернулась громадянка О., мати 4-х неповнолітніх дітей. В ході проведеної бесіди з - ясувалось, що сім - я проживає в сільській місцевості та протягом останніх 5-ти років потерпає від насилля з боку колишнього чоловіка (батька дітей), який мешкає разом з сім'єю та не бажає (після розлучення) переїжджати до власного помешкання у сусіднє село.

Сім'я живе у постійному страху: діти регулярно ставали свідками сексуального насилля по відношенню до матері, потерпали від постійного психологічного та фізичного насилля від батька. Мати разом з дітьми часто ночували на горищі або в сусідів з метою уникнення п'яних дебошів та насилля колишнього чоловіка.

З приводу ситуації, що склалась у сім'ї, гр. О. неодноразово зверталась за допомогою до правоохоронних органів, однак результат роботи (бесід з чоловіком, адміністративної відповідальності тощо) виявився недостатнім для того, аби сім'я уникнула проявів насилля - вони продовжувались і надалі.

Сім'я погодилась на здійснення соціального супроводу.

Складіть індивідуальний план соціального супроводу. Визначить основні потреби та проблеми даної сім'ї.

17. Неповнолітня Марійка пів року назад стала жертвою зґвалтування. Гвалтівник - сусід, вже похилого віку. Який протягом тижня в січні 2020 року зваблював дівчину. Шляхом погроз та коштовних подарунків домогся мовчання від неї. Після перенесених моральних травм поведінка дівчини змінилася - вона стала дратівливою, конфліктною, агресивною.

Встановіть можливі причини, що призвели до розвитку такої ситуації. Визначте перелік фахівців (структур), які мають бути залучені до розв'язання ситуації і функцій кожного з них.

18. До центру СССДМ звернулась мати 13-ти річного хлопця із зовні благополучної, дуже респектабельної сім'ї з проханням допомогти сину навчитися «протистояти нічним витівкам батька» та не розголошувати стан їх сім'ї. Справа у тому, що батько хлопця у нетверезому стані щоночі силою будив хлопця, заставляв його щось робити по господарству при цьому лаявся, іноді бив, і до ранку не давав можливості хлопцеві спати. Такий стан справ почав впливати на психічне та фізичне здоров'я дитини. Це продовжувалось декілька місяців. Мати дуже боялась, нічого вдіяти не могла, впливу на батька не мала, а сам хлопець боявся щось сказати батькові, аби той не заподіяв, у черговий раз, зла матері. Сам хлопець не знав, що мати звернулась по допомогу до центру СССДМ. *Виділіть проблему або комплекс проблем у цій ситуації. Встановіть можливі причини, що призвели до розвитку такої ситуації. Чи є у цій ситуації факт жорстокого поводження? Хто є жертвою? Визначте перелік фахівців*

(структур), які мають бути залучені до розв'язання ситуації і функцій кожного з них.

19. На підприємстві «Люкс» Олександр М. працював водієм. Одного разу він захворів і не вийшов на роботу, повідомивши власника про те, що він не може працювати у зв'язку з хворобою. Через кілька днів Олександр вийшов на роботу і надав власнику для підтвердження поважності причини своєї відсутності на роботі та для оплати цього періоду відсутності листок тимчасової непрацездатності. А у розмові з соціальним працівником Олександр М. зауважив, що він перебував у СНІД – центрів, здав аналізи. Олександр М. після розмови просив нічого не говорити про це керівнику, тому що боявся звільнення з роботи.

Розгляньте ситуацію і визначить подальші дії соціального працівника. Вкажіть, які нормативні (етичні) акти Ви можете використати в даній ситуації?

20. Ця історія розпочалася лютневим морозним днем, коли в одному пологовому будинку на світ з'явилася маленька людина, яку разом з матір'ю попереду чекало багато випробувань разом із своєю матір'ю.

До ЦСССДМ звернулися працівники пологового будинку провести консультацію з жінкою, яка нещодавно народила сина. Жінка, за словами медперсоналу вела себе дуже агресивно. Тому, на зустріч з нею вирушив соціальний працівник Центру і з перших хвилин спілкування з Наталею перед ним відкрилась жахлива життєва історія дівчини, яка сама не знала що їй робити і була дуже перелякана.

Як з'ясувалося, дівчина росла в бідній родині без матері, батько постійно зловживав спиртними напоями, старший брат, який би міг бути Наталі опорою - інвалід I групи. Все життя дівчина не бачила ні співчуття, ні турботи, ні материнської ласки, лише докори та насмішки в свою адресу.

І ось нарешті, коли Наталя зважилася мати свою власну щасливу родину, мати дитину від коханого чоловіка, з'ясувалося, що її хлопець ВІЛ – інфікований, а Наталя вагітна на третьому місяці. Вона була обурена на весь білий світ, який і так до неї був не такий вже й привітний.

Дівчина зважилась народити дитину, хоча знала, що її мрії про щасливе життя «лопнули», як «мільні бульбашки», і її звичне життя продовжується, а можливо буде, навіть, ще гірше, бо тепер в неї з'явився статус ВІЛ – інфікованої особи.

Розробіть послідовність дій соціального працівника відповідно до етапів роботи. Розгляньте які види допомоги можна допомогти оформити дівчині.

21. Вадим після школи продає газети. Він почув, що Олексій, який працює поруч із ним, хворіє на ВІЛ. Мати Вадима, дізнавшись про це, вимагає, щоб син залишив цю роботу.

Що може розповісти Вадим своїй матері про шляхи поширення ВІЛ? Чи повинен він залишати свою роботу? Чому? Який ступінь ризику для Вадима інфікуватися ВІЛ, працюючи разом з Олексієм?

22. Юрі 15 років, він інфікований ВІЛ, що викликає СНІД. Юра не виглядає хворим, але швидко стомлюється. Він продовжує ходити до школи, але не знає, чи потрібно розповідати про це комусь?

На вашу думку, чи повинен Юра продовжувати відвідувати школу? Чому? Чи повинен він розповісти комусь про це? Чому? Яку роботу будете проводити Ви з ним, якщо він розповість про це вам? Який для вас ступінь ризику заразитися інфекцією, якщо Юра сидітиме поруч із вами ?

23. Ольга Гаврилова, здорова й успішна жінка, вісім років тому мріяла про народження дитини. Здавалося б, ніщо не могло затьмарити її блаженство від усвідомлення того, що невдовзі вона стане мамою. Тим кошмарнішим був шок, коли на восьмому місяці вагітності Ользі повідомили, що вона хвора на ВІЛ. Страх скував її по руках і ногах, і насамперед — страх за здоров'я маляти.

Проведіть психологічне консультування відповідно до етапів.

24. Один молодий чоловік, хоча й не належав до так званих «уразливих» груп, з певних причин вирішив перевіритися на ВІЛ. Тест виявився позитивним. Під час розмови з лікарем він зізнався, що через декілька днів у нього... весілля. Лікар порадив йому відмовитися від одруження або негайно розповісти про все нареченій. Але молодий чоловік навідріз відмовився. Сказав, що можливо (!!!) згодом зізнається, бо певен, що майбутня дружина його зрозуміє. Про те, що наражає її та ймовірну дитину на смертельну небезпеку (наречена — глибоко віруюча людина, тому про застосування презервативів як засобів запобігання вагітності й інфікування не йдеться) він наразі не думає...

Розгляньте ситуацію і визначить подальші дії соціального працівника. Вкажіть, які нормативні (етичні) акти Ви можете використати в даній ситуаціях?

25. Вони познайомилися в барі. Приємно провівши вечір, забажали продовжити його вдома в молодого чоловіка. Вранці жінка, подаючи своєму новому знайомому каву, ніби між іншим повідомила, що вона ВІЛ-позитивна. І швидко зникла, не залишивши про себе жодних відомостей. Ледве оговтавшись від шок-сюрпризу, чоловік чимдуж поспішив до лабораторії діагностики ВІЛ/СНІДу, в глибині душі сподіваючись, що з ним жорстоко пожартували. Аналізи зробили, але оскільки остаточний діагноз можна встановити лише через три місяці, бідоласі доведеться чекати. Тяжко уявити стан людини в подібній ситуації. Зниклу пані поки що не виявили. А той чоловік має намір звернутися до правоохоронних органів... Чоловік звернувся до соціальних служб, просить допомогти.

Розгляньте ситуацію і визначить подальші дії соціального працівника.

26. Приємна зовнішність та доброзичливість людей сприяють виникненню довірливих відносин навіть між незнайомими людьми. Так, громадянин України

Олег познайомився з приємним та доброзичливим чоловіком в Москві, на Київському вокзалі. Новий друг запропонував скоротати час за чаркою горілки. Через деякий час Олег прийшов до тями у автобусі, який прямував у невідомому напрямі без мобільного телефону та документів. Далі Олег розповів, що опинився у Чечні, правоохоронні органи якої продали його за десять тисяч російських рублів на цегловий завод. На заводі Олегу погрожували, знущались, били, закували в ланцюги та примушували працювати на рабських умовах. На той час Олег вже був занадто зляканий, щоб втекти, та нічого не пам'ятав. Олег не пам'ятає, скільки часу він проробив на заводі, але в його пам'яті добре закарбувались поневіряння та знущання. Минали дні, тижні, місяці, і Олег все більш розумів, що йому треба втекти з трудового полону, бо коли він вже не зможе працювати, то його вб'ють. Так під час чергового перевезення його на інше робоче місце він дивовижним чином втік з жахливого полону. Його підібрали на трасі далекобійники, з якими від приїхав до міста.

Проаналізуйте потреби та проблеми потерпілого від торгівлі людьми. Визначить складові плану втручання.

27. Марина та Георгій вже деякий час мешкали у громадянському шлюбі, коли він повернувся додому в Азербайджан та запросив дівчину приїхати до нього. Так і сталось, через деякий час вона поїхала до нього. Перші декілька місяців дівчина підтримувала зв'язок з родиною, регулярно спілкувалась з мамою по телефону, навіть свекруха спілкувалась з мамою Марини, Ольгою, по телефону. Марина дзвонила з різних телефонних номерів, але через деякий час часті дзвінки припинилися. Під час однієї з таких розмов, вона розповіла мамі, що знаходиться в міліції через те, що Георгій її побив, розірвав український паспорт. На щастя дівчина встигла заховати закордонний паспорт у сусідів. В міліції у Марини зняли побої та пообіцяли допомогти у поверненні додому. Зв'язок з родичами перервався. Через місяць дівчина знов передзвонила та надала матері координати знайомої Катерини, у якої вона ховалась від Георгія. Катерина розповіла, що у дівчини вибито декілька зубів і вона дуже схудла. Ці побої продовжувались весь час, поки Марина перебувала в Азербайджані. Дівчина була дуже залякана, оскільки Георгій запевнив її, що ніхто не зможе допомогти їй у поверненні додому. *Складіть індивідуальний план втручання. Визначить основні потреби та проблеми клієнта.*

28. Чоловік Іван нещодавно повернувся із місць позбавлення волі та одружився з жінкою з іншого району, в якій є маленька дитина. Свою сім'ю чоловік привіз до рідного села, в якому він народився. Облаштувалась сім'я в будинку матері чоловіка. Але в будинку проживає ще один син з важкою формою інвалідності. Мати хворіє, тож усі кошти, які отримує ідуть на ліки для неї та молодшого сина. Перед Іваном постало питання працевлаштування. Через свою судимість, Іван не міг влаштуватись на роботу.

Визначить до якого органу соціального захисту населення може звернутись Іван. Розгляньте які види допомоги можна допомогти оформити клієнту.

29. Молода жінка, яка виховує доньку, розлучилася із чоловіком, який знаходився у місцях позбавлення волі. Жінка проживає із бабусею та з донькою у маленькій квартирі. Ні аліментів, ні іншої соціальної допомоги від держави жінка не отримувала. Зрозуміло, що однієї пенсії на двох дорослих та одну дитину не вистачало. За станом здоров'я молода мама не має можливості працювати, адже перенесла вже не одну операцію.

Побачивши її уперше можна подумати, що у цієї жінки все гаразд. Вона посміхалася, гарно виглядає та взагалі говорить, що у неї немає ніяких життєвих труднощів і стороння допомога не потрібна. Недовіра – як часто ми зустрічаємось із цим почуттям. Люди не звикли довіряти свої проблеми комусь і насамперед державі. Повільно, непевно але люди поступово починають визнавати потребу у сторонній допомозі.

Розробіть послідовність дій соціального працівника відповідно до етапів роботи. Розгляньте які види допомоги можна допомогти оформити клієнту.

30. Сімнадцятирічний юнак, який не йшов на початку на контакт і зовсім не розумів, навіщо він прийшов до нашого кабінету і що від нього хочуть. При першій зустрічі із соціальними працівниками проявив себе як людина невірнорозуміюча, нестримана в розмові, самовпевнена, але не агресивна. Микола проживав у м. Ровеньки разом з матір'ю, яка зовсім не приділяла уваги синові, а потім і зовсім відмовилась від нього. Батька хлопець не знав. Має брата та сестру, з якими він не спілкувався і не спілкується до сьогоднішнього дня. Хлопець займався бродяжництвом, навчання зовсім запустив.

Після того, як мати відмовилась від нього, Микола став сам собі господарем. Через деякий час потрапив під вплив підлітків, які раніше притягувались до кримінальної відповідальності. Все це стало причиною скоєння Миколою злочину. Після цього він був засуджений та направлений до школи соціальної реабілітації. Вихованець був з великими прогалинами у навчанні, погано знав таблицю множення, погано читав, не міг сформулювати та висловити власну думку, не мав навичок самообслуговування, погано володів навичками особистої гігієни, не знав загальноприйнятих правил та інше.

В умовах школи соціальної реабілітації під постійним наглядом та контролем вихователів та вчителів Микола почав краще вчитися, активно працювати на уроках та годинах самопідготовки. У нього з'явилося бажання ліквідувати прогалини у навчанні.

Час минав і вихователі думали, що хлопець змінився, але знов він потрапив під вплив підлітків і за скоєне опинився тепер вже у виховній колонії. Під час перебування у колонії Микола показав свій нестійкий характер, міг збрехати, створити конфліктну ситуацію, у якій обов'язково заплутається.

Після звільнення з виховної колонії цей хлопець з важким дитинством потребує допомоги.

Розробіть послідовність дій соціального працівника відповідно до етапів роботи. Розгляньте які види допомоги можна допомогти оформити клієнту.

31.Хлопець – особа з інвалідністю з дитинства, все життя прожив з матір'ю, яка зловживала спиртними напоями та старшим братом, який зовсім не є взірцем, бо постійно знаходиться в місцях позбавлення волі.

Родина була малозабезпечена, тому юнак з малих років почав заробляти на життя, але й цього було замало для того, щоб хоч як прохарчуватися. І ось, одного дня Леонід «позарився» на заробіток, який і став причиною того, що потрапив він до виховної колонії.

Звісно, це не найкращий початок становлення особистості молодого юнака, формування життєвих орієнтирів, але – це урок, урок життя для тих, хто більше не хоче випробовувати долю, а намагається використати шанс на повноцінне життя.

Повернувшись додому, Леонід стикнувся з тими ж проблемами, які були і раніше, бо кому потрібен юнак – інвалід та ще з кримінальним минулим? Але він твердо вирішив для себе, що повертатися до колонії, де ламається життя, де руйнується особистість, більше не хоче.

Розробіть послідовність дій соціального працівника відповідно до етапів роботи. Розгляньте які види допомоги можна допомогти оформити клієнту

32.Богдан народився з особливими потребами та мама від нього не відмовилася і виховувала сина у міру своїх можливостей, адже також була людиною з особливими потребами. Батько вихованням сина не займався, бо відразу після народження переїхав у інший регіон, залишивши дружину та сина без підтримки та допомоги.

Богдан живе з мамою, ходить до школи, грає у футбол, співає. Здавалося, що усі випробування закінчилися та трапилося лихо – помирає мати Богдана.

Дитина в один момент втратила все - сім'ю, підтримку, засоби до існування.

Хлопчик проживав у сім'ї свого дядька.

Розробіть послідовність дій соціального працівника відповідно до етапів роботи. Розгляньте які види допомоги можна допомогти оформити клієнту.

33. Кохання, весілля, народження дитини... Безхмарним уявляла собі майбутнє життя Аліна. Вона кохала та була коханою. Маленька донечка радувала своїх молодих батьків. На жаль, щастя було недовгим. Доля приготувала випробування їхньому кохання. Чи в змозі молода сім'я подолати його та зберегти те світле і чисте, що надихало на спільне життя?

Біда прийшла раптово: важко захворіла дитина. Лікарі нічого не пояснювали, лише багатозначно переглядалися між собою. Час спливав, але дівчинка не одужувала. Тепер Аліна знала, що хвороба, яка вразила їх Марійку, не залишить її швидко. Марійка не зможе самостійно рухатись.

Розробіть послідовність дій соціального працівника відповідно до етапів роботи.

34.Одного осіннього дня до Центру звернулась лікар - гінеколог і повідомила про те, що на прийом до неї звернулась неповнолітня дівчина, яка мала 13 тижнів вагітності.

Жінка розповіла про те, що після того, як дівчина почула про те, що вона вагітна і хто батько дитини вона не знала, пішла з прийому лікарні і більше не з'являлась. Коли патронажна медична сестра відвідала місце проживання, яке вказала неповнолітня дівчина, вона була приголомшена.

Дівчина жила разом з матір'ю, яка мала проблеми зі здоров'ям. В однокімнатній квартирі, де жила родина, не було ні світла, ні води, ні опалення, квартира відомча, знаходиться на балансі Сватівської міськради. Житлово – побутові умови були жахливі.

Дівчина навчалася в училищі на другому курсі. Мати іноді зловживала спиртними напоями, палила не вставаючи з ліжка. Родина жила за рахунок соціальної допомоги матері, яка мати – одиночка, коштів завжди не вистачало, навіть на елементарні речі та їжу.

Розробіть послідовність дій соціального працівника відповідно до етапів роботи. Розгляньте які види допомоги можна допомогти оформити клієнту.

35. До обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді надійшла інформація щодо сироти, вихованки інтернату. Вона має молодшу сестру, яка мешкає у тому ж інтернаті. Батько дівчат знаходиться у розшуку, його місце перебування невідомо, мати померла.

Після закінчення інтернату дівчина поступила навчатися до професійно - технічного ліцею, мешкала в гуртожитку ліцею. Під час навчання вона завагітніла. Народивши дитину, мала намір відмовитися від новонародженого.

Розробіть послідовність дій соціального працівника відповідно до етапів роботи. Розгляньте які види допомоги можна допомогти оформити клієнту.

36. Була виявлена сім'я, де мати, після втрати чоловіка, почала зловживати алкоголем. У депресивному стані та під впливом руйнівної дії алкоголю жінка втратила відчуття реальності. Мати перестала дбати про дітей, які втікали з дому і не хотіли туди повертатися, не відвідували школу. Сім'я на той час проживала у найманому будинку, де були відсутні умови для повноцінного виховання дітей: не було жодних продуктів харчування, не було опалювальних матеріалів, діти були покинуті напризволяще, шукали прихистку по сусідах та чужих людях.

Розробіть послідовність дій соціального працівника відповідно до етапів роботи. Розгляньте які види допомоги можна допомогти оформити клієнту.

37. До ЦСССДМ звернулась матір молодшої жінки за допомогою. Як з'ясувалось, Ірина, її донька, у 16 років вже стала мамою. Однак сімейне життя не склалось: у 20 років залишилась сама з донечкою – чоловік пішов до іншої. Здається, була підтримка рідних, близьких, друзів...Однак Ірина втіху знайшла в чарці та в компаніях, де алкоголь і розбещеність – звичні речі. Піти з дому на кілька днів стало звичкою. Далі – втрата роботи. З дитиною перестала займатись,

погіршилась успішність в школі. Останньою краплею, яка змусила рідних шукати підтримки у соціальній службі, стало те, що Іра вкотре «загуляла» і не привела дитину на шкільну лінійку 1 вересня.

Складіть індивідуальний план втручання. Визначить основні потреби та проблеми клієнта.

38. До центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді звернулася жителька міста Ш., Ліна Олександрівна, за допомогою для своєї доньки Тетяни.

Тетяна була самотньою матір'ю, яка виховувала 3 річну доньку Мирославу. На долю Тетяни випало чимало випробувань, останньою краплею стала відмова коханого від неї та дитини. Жінка знайшла утіху в чарці і, за деякий час, сенсом її життя став алкоголь, доглядати та виховувати дитину вона була не спроможна.

Розробіть послідовність дій соціального працівника відповідно до етапів роботи. Розгляньте які види допомоги можна допомогти оформити клієнту.

39. Почалося все з того, коли померла мати Катерини. З чоловіком стосунки не склалися, постійні сварки, непорозуміння та конфлікти, так не могло більше тривати, вони стали зовсім чужими... й сім'я розпалася. Чоловік пішов та залишив 2 дітей – хлопчика, 13 років, та дівчинку, 4 роки. Катерина не могла зрозуміти, що вона хоче від життя, що їй робити. Вона не працювала, жила лише на соціальну допомогу. Жінка швидко потрапила під негативний вплив друзів, почала пиячити. Вони пили постійно – з ранку до вечора, а коли прокидалися – знову шукали чергову пляшку. Помешкання стало схоже на сарай – антисанітарія, розкидані речі, пляшки – ось, що можна було побачити. На зауваження сусідів та родичів Катерина реагувала відвертою агресією. Діти в цій ситуації страждали найбільше. Побачивши, що ніякі зауваження не діють, брат Катерини забрав хлопчика до себе, а тітка забрала дівчинку. Родичі намагались вмовити жінку не пити, розпочати нове життя, але марно. Й тоді вони пригрозили позбавити Катерину батьківських прав.

І ось, настав той момент, коли жінка усвідомила, що далі так продовжуватись не може. Але залежність була настільки сильною, що самотійно подолати її вона не могла. Тоді Катерина й звернулася за допомогою у центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

З'ясуйте причини і проблеми, що призвели до виникнення даної ситуації. Розробіть послідовність дій соціального працівника відповідно до етапів роботи.

40. До соціального працівника звернувся за допомогою Микола (дитини, що залишилася без батьківського піклування та закінчила школу-інтернат). Мати хлопця була позбавлена батьківських прав. Має сестру, яка знаходиться у школі - інтернаті, тому брат з сестрою на даний час не мають можливості спілкуватися. Хлопець навчається в Індустріально-педагогічному технікумі, окремого житла не має, на квартирному обліку не перебуває.

Розробіть послідовність дій соціального працівника відповідно до етапів роботи. Розгляньте які види допомоги можна допомогти оформити клієнту.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ
Рекомендовані джерела інформації з навчальної дисципліни
«Теорія соціальної роботи»

1.1. Нормативно-правова база

1. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21.06.2001р. №2558. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14> (дата звернення 24.12.2020).
2. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001р. № 2402-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> (дата звернення 30.03.2020).
3. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 24.12.2020).
4. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 року № 3236-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17> (дата звернення 24.12.2020).
5. Про протидію торгівлі людьми : Закон України від 20.09.2011р. № 3739-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17> (дата звернення 30.03.2020).
6. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014р. № 1706-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1706-18> (дата звернення 24.12.2020).

1.2. Основна література

1. Вступ до соціальної роботи: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. Київ : Академвидав, 2005. 304 с.
2. Лукашевич М. П., Семінога Т. В. Соціальна робота (теорія і практика) : підручник. Київ : Каравела, 2011. 368 с.
3. Понятійно-термінологічний словник з соціальної роботи / За ред. І. В. Козубовської, І. І. Миговича. Ужгород : Мистецька лінія, 2001. 152 с.
4. Теорії і методи соціальної роботи : підручник / за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. Київ : Академвидав, 2005. 328 с.

1.3. Додаткова література

1. Соціальна робота в Україні: навчальний посібник / І. Д.Зверева, О. В. Безпалько. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.
2. Соціальна робота: технологічний аспект. Навчальний посібник / за ред. А. Й. Капської. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 352 с.
3. Тюптя Л. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота: теорія і практика : навчальний посібник. Київ : Знання, 2008. 574 с.

1.4. Інформаційні ресурси

1. Буковинська бібліотека. URL: <http://www.buklib.net>
2. Навчальні матеріали онлайн. URL: <http://www.pidruchniki.ws>

**Рекомендовані джерела інформації з навчальної дисципліни
«Методика і технологія соціальної роботи»**

1.1. Нормативно-правова база

1. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13.01.2005р. № 2342-IV. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2342-15 (дата звернення 24.12.2020).
2. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей : Закон України від 02.06.05р. №2623-IV URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15> (дата звернення 24.12.2020).
3. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України від 05.02.1993р. № 2998-XII URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12> (дата звернення 30.03.2020).
4. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.00р. №2017-3. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14> (дата звернення 24.12.2020).

1.2. Основна література

1. Лукашевич М. П., Семінога Т. В. Соціальна робота (теорія і практика) : підручник. Київ : Каравела, 2011. 368 с.
2. Соціальна робота в Україні: навчальний посібник / І. Д.Зверева, О. В. Безпалько. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.
3. Соціальна робота: Короткий енцикл. слов. Київ : ДЦССМ, 2002. 425 с.
4. Соціальна робота: технологічний аспект. Навчальний посібник / за ред. А. Й. Капської. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 352 с.

1.3. Додаткова література

1. Тюптя Л. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота: теорія і практика : навчальний посібник. Київ : Знання, 2008. 574 с.
2. Управлінські аспекти соціальної роботи : курс лекцій / М. Ф. Головатий, М. П. Лукашевич. Київ : МАУП, 2004. 368 с.

1.4. Інформаційні ресурси

1. Навчальні матеріали онлайн. URL: <http://www.pidruchniki.ws>

**Рекомендовані джерела інформації з навчальної дисципліни
«Право соціального забезпечення»**

1.1. Нормативно-правова база

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
2. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14.01.1998 р., Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 23, ст.121. (дата звернення 24.12.2020).

3. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09. 07. 2003 р. № 49-51 Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, (№ 49-51), ст. 376. (дата звернення 24.12.2020).
4. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 5.11. 1991 р. № 2443-VIII від 22.05.2018.С.10. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 3, ст.10 213-VIII від 02.03.2015, ВВР, 2015, № 22, ст.145 2443-VIII. (дата звернення 24.12.2020).
5. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України від 09.07.2003 р.
6. № 1057-I. (дата звернення 24.12.2020).
- 1.2. Про пенсійне забезпечення, осіб звільнених з військової служби, та деяких інших осіб :** Закон України № 2263-XII від 09.04.92. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 29, ст.399. (дата звернення 24.12.2020).
- 1.3. Основна література**
 1. Жернаков В. В. Право соціального забезпечення: навч. посіб. Харків: Нац. ун-т Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого, 2013.126 с.
 2. Смоляров М. Л. Право соціального захисту. Запоріжжя: ЗНТУ., 2017. 138с.
 3. Сташків Б. І. Проблеми предмета та системи права соціального забезпечення. Чернігів, 2012. 237с.
- 1.3. Додаткова література**
 1. Тарела Г. В. Право соціального забезпечення, Полтава. 2016., 219с.
 2. Сташків Б. І. Право соціального забезпечення: навч. посіб. Чернігів: ПАТ, ПВК «Десна», 2016. 692 с
- 1.4. Інформаційні ресурси**
 1. <http://student-lib.net/index.php?page=0-100>
 2. <http://pidruchniki.ws/>

Рекомендовані джерела інформації з навчальної дисципліни «Соціальна робота з сім'ями, дітьми та жінками»

1.1. Нормативно-правова база

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
2. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14.01.1998 р., Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 23, ст.121. (дата звернення 24.12.2020).

1.2. Основна література

1. Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Академія праці та соціальних відносин. Київ : Центр навч. літератури, 2011. 172 с.
2. Бойко А. М. Соціальна робота з клієнтами із залежністю від алкоголю та наркотиків : Метод. рек. з навч. курсу для магістеріуму / Шк. соц. роботи; Нац. ун-ту "Києво-Могилянська академія"; кафедра соц. роботи; Ужгород, держ. ун-ту. Київ : Ужгород, 2011. 76 с.
3. Бурая Н. П. Соціальна робота : Навч. посіб. Харків: Ун-т внутр. справ, 2006. 104 с.

1.4. Додаткова література

Андрушкін Б. М., Кузьмін О. Є. Основи менеджменту. Методологічні положення та прикладні механізми. Тернопіль : Лілея, 2007 р. 178 с.

1.5. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної ради України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Інституту громадянського суспільства – Режим доступу: <http://www.csi.org.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства регіональної політики, будівництва та житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://minregion.gov.ua>.

Рекомендовані джерела інформації з навчальної дисципліни «Місьцеве самоврядування і соціальна робота»

1.1. Нормативно-правова база

1. Про місьцеве самоврядування в Україні : Закон України. URL: http://kodeksy.com.ua/pro_mistseve_samovryaduvannya_v_ukraini.htm (дата звернення 24.12.2020).
2. Про статус депутатів місцевих рад : Закон України. URL: http://kodeksy.com.ua/pro_status_deputativ_mistsevih_rad/download.htm (дата звернення 24.12.2020).
3. Про органи самоорганізації України : Закон України. URL: kodeksy.com.ua/pro_organ_samoorganizatsiyi_naselennya.htm (дата звернення 24.12.2020).

1.2. Основна література

1. Батанов О. В. Муніципальна влада в Україні: проблеми теорії та практики: Монографія. Київ : КМ Академія, 2010. 656 с.
2. Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді: навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 176 с.
3. Біленчук П. Д. Місьцеве самоврядування в Україні (муніципальне право). Київ : Атака, 2000. 304с.
4. Демиденко В. О. Державне будівництво та місьцеве самоврядування в Україні : посібник. Київ, 2007. 440с.
5. Державне будівництво і місьцеве самоврядування в Україні. Харків: Право, 2011. 360 с.

1.3. Додаткова література

1. Лазор О. Д. Служба в органах місцевого самоврядування : науково-практичний коментар до закону України : навч. посібник. Київ : Дакор, 2007. 424 с.

1.4. Інформаційні ресурси

- Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/a#Find>
17. Національне агентство України з питань державної служби. URL: <http://www.nads.gov.ua/control/uk/index>

ПЕРЕЛІК

**наочного приладдя, матеріалів довідкового характеру,
технічні та дидактичні засоби, обладнання, що дозволені для
використання студентами під час підготовки та відповідей на питання
у ході кваліфікаційного екзамену зі спеціальності 231 Соціальна робота**

1.1. Нормативно-правова база

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
 2. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21.06.2001р. №2558. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558>-(дата звернення 24.12.2020).
 3. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001р. № 2402-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> (дата звернення 24.12.2020).
 4. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 24.12.2020).
 5. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 року № 3236-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17> (дата звернення 24.12.2020).
 6. Про протидію торгівлі людьми : Закон України від 20.09.2011р. № 3739-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17> (дата звернення 24.12.2020).
 7. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014р. № 1706-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1706-18> (дата звернення 24.12.2020).
 8. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14.01.1998 р., Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 23, ст.121. (дата звернення 24.12.2020).
 9. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09. 07. 2003 р. № 49-51 Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, (№ 49-51), ст. 376. (дата звернення 24.12.2020).
 10. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 5.11. 1991 р. № 2443-VIII від 22.05.2018.С.10. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 3, ст.10 213-VIII від 02.03.2015, ВВР, 2015, № 22, ст.145 2443-VIII. (дата звернення 24.12.2020).
 11. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-I. (дата звернення 24.12.2020).
- Про пенсійне забезпечення, осіб звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України № 2263-XII від 09.04.92. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 29, ст.399. (дата звернення 24.12.2020).
- Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України. URL: http://kodeksy.com.ua/pro_mistseve_samovryaduvannya_v_ukraini.htm (дата звернення 24.12.2020).

1.2. Структурно-логічні схеми

1. Система соціального захисту в Україні.
2. Поетапний розвиток групи як колективу (за Л. Уманьським).
3. Основні функції психіки.
4. Форми прояву психіки і їх взаємозв'язок.
5. Причини виникнення конфлікту в трудовому колективі.
6. Складові конфлікту.
7. Основні фактори формування та розвитку соціально-трудових відносин.
8. Схема найму спеціаліста.
9. Схема планування та розвитку кар'єри.
10. Риси характеру, які спричиняють конфлікт.
11. Продуктивність пам'яті та фактори впливу на неї.
12. Соціальна категорія сімей.

1.3. Таблиці

1. Соціально психологічні типи конфліктів.
2. Стилi батьківського виховання.
3. Основи консультативної допомоги сімей.
4. Класифікація груп, що утворюються в трудовому колективі.
5. Рівні, типи розв'язання завдань і ключові навички (за М. Вудкоком, Д. Френсіном).
6. Наслідки торгівлі людьми на мікро- та макро рівнях.
7. Методи та засоби вербування.
8. Емоційна поведінка реакція більшості потерпілих від торгівлі людьми.
9. Етапи розвитку сім'ї